Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ... һээ гарана | № 122 (16645) | 1984 оной майн 27, воскресени | Сэн 3 мүнгэн.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

ЗҮҮН-СИБИРИИН ТҮМЭР ЗАМАЙ УЛААН-ҮДЫН ОТДЕЛЕНИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Забайкалида совет засаг байгуулха талаар габьяатай байһанайнь, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай жэлнүүдтэ совет арадай түйлаһан амжалтада, республикын экономико болон соёл культурые хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулһанайнь түлөө, байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойтойнь дашарамдуулан, Ажалай Улаан Тугай ордено Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин коллективые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1984 оной майн 25.

МҮНӨӨДЭР — ХИМИГЭЙ ҮДЭР

АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ ХӨӨРЭНЭ

ЖАЛТА — ХАЛАЙ ШЭҺЭЭ

...нефтебазада ажаллажа ...йгша оной март һарада ...сэбэ. Би дунда һургуули ...н түлишын цехэй техой участогто товарна опе...жэ эхилһэн хүм. Түрүү... участогто хүдэлхэеэ ерэхэ... шадабаритай болоһон үни...лэгшэдэй ажалые атаар... һэм. Ажалай Улаан Тугай ...фена Перфильевна Быст...нха түрүүшын һурган хү... байһан юм.

...эхи табан жэлэй дүрбэ...хы жэл республикымнай ...со удха шанартай. Уша... Россин гүрэндэ Буряад ...ураараа ороһоор 325 жэ...энь. Энэ үдэрые ажалай ...тахын түлөө социалис мү...блика доторнай үргэн дэли...рэнхэй. Тус мүрысөөн... ...тебазын коллектив орол... Энэ ушараар нефтебазым...шэн бүхэн өөһэдынгөө ...ануудые дахин шэнээр ...дээшэлүүлэгдэһэн уялга... Мүн би долоон һарынгаа ...ние энэ үдэрэй урда тээ ...дээшэлүүлэгдэһэн соци...баад, ажаллажа байнхайб.

...най коллектив жэлэй ...лис мүрысөө үргэнөөр ...эршэтэй шангаар хүдэл...рынгаа түсэбтэ даабарине ...дүүргэһэн юм. Тиигэжэ ...худалдаха түсэбөө 100,2 ...приятидаа олзо оруулха ...процент бэелүүлһэн бай...

...һэн мэргэжэлээ, эрдэм ...үргэлжэ дээшэлүүлхэеэ ...Хүдэлхэеэ ерэһэн шэнэ ...к хотын операторнуудай хоёр һарын курсада һурахыень эльгээдэгбди. Тэндэ һуража ерэһэнэйнгээ һүүлээр тэдэнэр бэеэ даагаад хүдэлдэг юм. Коллективэймнай гэшүүн бүхэн хэдэн мэргэжэл адли тэгшээр шудалан хай.

Эндэ хамта хүдэлдэг нүхэдэйнгөө нэрые дурдаха хүсэлэн түрэнэ. Коллективэймнай үниинэй гэшүүн Ажалай Улаан Тугай ордено Галина Павловна Алимова бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлнэ. Тэрэ залуушуулай һурган хүмүүжүүлэгшэ юм. Цехэйнгээ олон хүдэлмэришэдые шэлэһэн ажалайнь үргэн харгыда гаргаһан, гаргажашье байдаг. Галина Павловна эрхим ажалаараа, энэрхы һайхан сэдьхэлээрээ олондо ехэ хүндэтэй болонхой. Цехэймнай залуу хүдэлмэришэн А. Г. Хлебодарова аха нүхэдһөө дутуугүй, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлнэ.

КПСС-эй ЦК-гай февралиин, апрелиин Пленумүүд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, нүхэр К. У. Черненко гүрэнэй, ажалай болон технологическа журам бэхижүүлхэ асуудалда онсо тогтоһон байна. Энэ шанга эрилтые тон зүб заабари гэжэ тоолонобди.

Манай нефтебазын байдалда энэ талаар дутуу дунданууд анхандаа тохёолдодог һэн. Нефтебазымнай захиргаанай журам бэхижүүлхэ талаар хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй ашаар эндэмнай журам эбдэхэ ушарнууд нилээд үсөөрөө гэжэ тэмдэглэлтэй. Манай нефтебазын «үбшэн» гэхэдэ, заһабарилгын бригада болоно. Энэ бригада ехэ үсөөн хүдэлмэришэдтэй юм. Эндэ үндэр мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые бэлдэхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр түхеэрэлгэнүүдые һайнаар заһабарилжа шаданагүй. Энээн дээрэһээ үнэтэ шэнгэн түлишэ хэмһээ үлүүгээр гарзална.

Эрхүүгэй «Госкомнефтепродукт» управлениин Жилкинскэ нефтебазын коллективтэй бидэнэр мүрысэдэгбди. Нёдондоной үрэ дүнгүүдээр манай коллектив уридлажа, хүндэтэ нэгэдэхи һуури эзэлжэ гараһан юм.

1979 оной түсэбтэ даабарине, абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлһэнэйнгээ түлөө «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаха хуби заяатай байгааб. Гүрэн түрынгөө минии ажалые иимэ үндэрөөр сэгнэһэндэнь ехэ баяртайб.

Е. РАХМАНОВА,
Улаан-Үдын нефтебазын оператор.

ОРОНОЙ ХИМИГҮҮДЭЙ ҺАЙНДЭР

Арадай ажахые хүгжөөлгэдэ хими айхабтар ехэ үүргэ дүүргэдэг юм. Ороной Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ, совет хүнүүдэй һуудал байдалые һайжаруулгада һалбариин ажалшад горитой хубитаяа оруулдаг. КПСС-эй XXVI съездын, партиин ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр химическэ индустрине нарижуулан хүгжөөхэ тухай Химигэй үдэртэ зорюулагдаһан баярай суглаан дээрэ хэлсэгдэбэ. Энэ суглаан майн 25-да Москвада болобо.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо И. В. Архипов, КПСС-эй ЦК-гай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, хэдэ хэдэн министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, нииславл хотын олониитын түлөөлэгшэд президиумдэ һуугаа.

СССР-эй химическэ промышленностиин министр В. В. Листов элидхэл хэбэ.

Жэлэй ба бүхы табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула промышленностиин химическэ һалбаринуудай ажалшад бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэсээ, дүй дүршэлөө элсүүлхэ юм гэжэ баярай суглаанда хабаадагшад мэдүүлээ.

(ТАСС).

...ЛЬ СОО БОЛОҺОН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

...ЕРНЕНКО КИМ ИР СЕНТЭЙ УУЛЗАБА

...эй Генеральна ...-эй Верховно ...иумэй Түрүү... ...ненко КНДР-эй ...й делегациие ...К-гай ЦК-гай ...ретарь, КНДР- ...им Ир Сентэй ...зеба. ...э хоёр партиин ба гүрэнэй хоорондохи хани барисаае, харилсаа холбооe саашадань хүгжөөлгын асуудалнуудые, мүн хоёр талые һонирхуулһан уласхоорондын зарим асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байгаа.

Социалис байгуулалтын гол шухала асуудалнуудаар һамжануудаа халан абалсахын тула элдэб шатада КПСС-эй ба ТПК-гай хоорондохи харилсаае үргэдхэхэ шухала гэжэ хоёр тала мэдүүлбэ. Энэ районде США-гай болон тэдэнэй союзнигуудай милитарис хараа шэглэлээ эдэбхижүүлжэ, Японой зонхилхы бүлэгөөрхидэй политикада үһөө хяһаа нэхэһэн ябуулгануудай үргэдхэгдэжэ байһанһаа уламжалан, Алас-Дурна зүгтэ, Номгон далайн оршондо аюулгүй байдалые бэхижүүлгын асуудалнуудта онсо анхарал хандуулагдаба.

К. У. Черненко Ким Ир Сен хоёрой уулзалга халуун дулаан, хани барисаанай оршон байдалда үнгэрөө.

...ЕТ-КОРЕЙН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ДҮҮРЭБЭ

...рилэгшэдэй ба ...й Генеральна ...-эй Президент ...үүтэй КНДР-эй ...й делегациин ...хөөрэлдөөнүүд ...емль соо дүү... ...э — КПСС-эй ...ьна секретарь, ...нно Соведэй ...рүүлэгшэ К. У ...СС-эй ЦК-гай ...эшүүн, СССР-...эй Соведэй Ту... Тихонов, КПСС-...итбюрогой гэ... Министрнүүдэй ...эгшын Нэгэдэ... СССР-эй га...дэй министр ..., КПСС-эй ЦК-...рогой гэшүүн, ...ын министр ..., КПСС-эй ЦК-...рогой гэшүүн, ...ай секретарь ...в, КПСС-эй ...арь К. В. Ру...-эй ЦК-гай И. Рыжков, ...э байдаг эл... М. Шубников; ...э — ТПК-гай ...ьна секретарь, ...дент Ким Ир ...К-гай Политбюрогой Президиумэй гэшүүн, КНДР-эй арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй министр О. Дин У, ТПК-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КНДР-эй Захиргаанай Соведэй Премьер Кан Сен Сан, ТПК-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КНДР-эй Вице-Президент Ли Ден Ок, ТПК-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КНДР-эй Захиргаанай Соведэй Премьерэй орлогшо, КНДР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Ким Ен Нам, ТПК-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КНДР-эй Захиргаанай Соведэй Премьерэй орлогшо Кон Дин Тхэ, ТПК-гай ЦК-гай гэшүүндэ кандидат, КНДР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Квон Хи Ген хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадаһан байна.

Советскэ Союзай ба Корейн Арадай-Демократическа Республикын хоорондохи бүхы хани барисаае, харилсаа холбооe хоёр тала шэнжэлхэдээ, харилсаа холбоомнай хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэжэ байна гэжэ сэдьхэлээ ханангаар баталба. Партийна, гүрэнэй, экономическа ба ниитын ажабайдалай элдэб асуудалнуудаар хоёр ороной холбоон улам үргэдэжэ байна. Марксизм-ленинизмын ба пролетарска интернационализмын, адли тэгшэ эрхын ба нэгэ нэгэнэйнгээ аша туһые хараада абалгын гол ёһонуудай үндэһөөр иимэ харилсаа холбоогоо хүгжөөлгэдэ хоёр тала саашадаашье али болохоор нүлөөлхэ юм. Советскэ Союзай ба Корейн Арадай-Демократическа Республикын хоорондохи харилсаае үргэдхэн гүнзэгырүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн бодото хэмжээнүүд Москвада болоһон хөөрэлдөөнүүдэй үедэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

СССР болон КНДР эб найрамдалай, уласхоорондын аюулгүй байдалай, империализмын ээрхэг түримхэй ябуулгануудта шанга харюу сохилто үгэлгын политика саашадаашье хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ, уласхоорондын хёмороо зүришэлдөөнүүдые, шахардуу шанга байдалые эбэй политическэ аргануудаар гүримшүүлхын түлөө оролдосотойгоор, эршэмтэйгээр тэмсэхэ юм гэжэ хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадагшад тэмдэглэбэ. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохын, ядерна дайнай аюулһаа хүн түрэлтэниие аршалан абархын, уласхоорондын политическэ байдалые гүримшүүлэн һайжаруулхын тула бусад социалис ба эб найрамдалта гүрэнүүдтэй хамта тэдэнэр бүхы юумэ хэхэ байна.

КНДР-эй партийно-правительственна делегациин албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерэлгэ, хани барисаанай ба үгээ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнүүд совет болон корей арадуудай, бүхы дэлхэйн социализмын үндэһэн аша туһада харюусадаг КПСС-эй болон ТПК-гай, СССР-эй болон КНДР-эй аха дүү ёһоной хани барисаае, харилсаа холбооe саашадань хүгжөөхэ байһандань, совет ба корей таланууд этигэн найдана.

Хани ёһоной албанай хэрэгээр Корейн Арадай-Демократическа Республикада айлшалхыень Ким Ир Сен КНДР-эй хүтэлбэриин зүгһөө КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкые уриба. Уряалынь баяр баясхалантайгаар хүлеэгдэн абтаа. Албанай хэрэгээр ошохо болзорынь дипломатическа холбоогоор нэмэжэ зүбшэн хэлсэгдэхэ байна.

(ТАСС).

ДЕЛЕГАЦИ МОРДОБО

...гай Генераль... КНДР-эй Пре... ...р Сен түрүү... ...адай-Демокра... ...бликын пар... делегаци майн ...аа мордобо. ...ай, СССР-эй ...дэй Президиу... ...-эй Министр... ...й уряалаар албанай хэрэ... манай орон... ...аа. ...рда тээ КНДР. ...Р-эй Гүрэнэй ...андуулагдаһан ...млиин Ехэ ...тээхи талмай дээрэ, делегациие үдэшэлгын баяр ёһолол болоо.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненко Ким Ир Сентэй, делегациин гэшүүдтэй хани халуунаар хахасаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. С. Горбачев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй оборонын министр Д. Ф. Устинов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. В. Русаков, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Н. И. Рыжков болон бусад тусхай тушаалтад энэ ёһололдо хабаадалсаһан байна.

Мотоциклистнүүдээр үдэшэгдэһэн автомашинанууд Кремльһээ гаража, вокзал тээшэ шэглэбэ.

Нүхэд Н. А. Тихонов, А. А. Громыко, Д. Ф. Устинов, В. В. Кузнецов, К. В. Русаков болон бусад тусхай тушаалтад вокзал дээрэ Ким Ир Сениие, делегациин гэшүүдые үдэшөө.

(ТАСС).

КПСС-эй БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ ПЛЕНУМ

ПАРТИИН ХАРААЛҺАН ЗОРИЛГОНУУДЫЕ ДҮҮРГЭХЭ

КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. БЕЛЯКОВОЙ хэһэн элидхэлһээ

Республикымнай коммунистнууд ба бүхы ажалшад КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ соо найруулагдаһан заабаринуудые бүримүһэн нэгэн дуугаар дэмжээ гээд элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Тус Пленум Совет гүрэнэй экономико болон соёлые хүгжөөлгын, арадай һуудал байдал һайжаруулгын, ороной бэеэ хамгаалхы хүсые бэхижүүлгын тодо гэршэ болобо. Тиигэжэ бүхы совет арадай зүрхэ сэдьхэлдэ политическэ, ажалай эдэбхи бадаргаа.

Соведүүдэй хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха зорилгонуудта КПСС-эй ЦК-гай Пленум анхаралаа ехээр хандуулаа.

Шэнэ Конституциин абтаһанай һүүлээр тэдэнэй эрхэ горитойгоор үргэдөө. Тиигэжэ Соведүүд харьяата газарайнгаа экономико хүгжөөлгын асуудалнуудта эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болоо, ажалшадай хэрэглэмжэ хангаха хэрэг шиидхэлгэдэ хубитаяа оруулалсана.

Манай республикын Верховно Соведтэ болон нютагай засагай органуудта 10 мянга шахуу депутадууд һунгагданхай. Энэ хадаа ажабайдалай ямаршье асуудалнуудые шиидхэхэ хүсэн мүн.

Онохойн, Шэнэ-Уоянай поселково, Узколугска, Малокуналейскэ, Уланхаанай, Инзагатын сельскэ Соведүүд ажабайдалай алишье талын асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ эдэбхитэй нүлөө үзүүлнэ. Һүүлэй үедэ арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской, Октябрьска, Мухар-Шэбэрэй, Захааминай, Хориин, Зэдын районно Соведүүд хүдэлмэриеэ зарим тэды эдэбхижүүлээ.

Республикын Верховно Соведэй Президиумэй, Министрнүүдэй Соведэй манай бүхы ажал хэрэгэй түлөө дүүргэжэ байһан үүргэ ехэ. Буряад ороной экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбүүдые зохёохо ба бэелүүлхэ хэрэгтэ тэдэнэй харюусалга горитой. Манай түсэбүүд жэлһээ жэлдэ тэнсүүритэй болоно, Госпланай, городской болон райгүйсэдкомуудай түсэблэлгын комиссинуудай үүргэ дээшэлнэ.

Гэбэшье КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, Соведүүдэй бүхы арга боломжо гүйсэд бэшээр хэрэглэгдэнэ. Республикын Верховно Соведэй Президиум, Министрнүүдэй Совет, олон городской болон райгүйсэдкомууд экономическа ба социальна хүгжэлтын зорилгонуудые шиидхэхэ, арадай ажахые хүтэлбэрилгэдэ территориальна ба һалбари һалбариин арга боломжонуудые тааруугаар, шадамараар хэрэглэхэ талаар тэдээндэ үгтэһэн эрхэнүүдые гүйсэд бэшээр эрхилнэ.

Арадай ажахын түсэбтэ даабаринуудые бэелүүлхэ хэрэг хангалгада Соведүүдэй үүргэ угаа ехэ. Республикын олон һалбаринууд, предприятинууд, эмхи зургаанууд ба ажахынууд үйлэдбэриингөө хэмжээе дээшэлүүлһэн, шанарай талаар баримтануудые һайжаруулһан байна. Промышленность энэ жэлэй дүрбэн һарын тоосоогоор продукци худалдаха түсэбөө 101,2 процент дүүргээ. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар партиин даабари бэелүүлэгдээ, түсэбһөө гадуур 6,6 миллион түхэригэй продукци худалдагдаа. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэринүүдэй түсэб 102 процент дүүргэгдэбэ.

Хүдөө ажахын хүдэлмэришэд һү ба үндэгэ бэлэдхэхэ түсэбөө үлүүлээ, олонхи ажахынуудта ороохото ургамалнуудай эртын тарилга эмхитэйгээр ябуулагдаа.

Гэхэтэй хамта шиидхэгдээгүй асуудалнууд, дутагдалнууд, хэрэглэгдээгүй нөөсэ арга боломжонууд үшөөл бии гээшэ. Тиигэһээ тиитэрээ үйлэдбэриин зарим предприяти болон ажахынуудта үйлэдбэриин дүнгүүд доройтоо.

КПСС-эй обкомой бюро дээрэ республикын промышленностиин энэ жэлэй хүдэлмэриин дүнгүүд зүбшэн хэлсэгдэжэ, эдэ дутагдалнууд элирүүлэгдээ. «Забайкаллес», «Бурятстройматериалы», «Бурятжелезобетон», кондитерскэ промышленностиин нэгэдэлнүүдэй предприятинуудта энэ хэлэгшэ сэхэ хабаатай.

Түсэбһөө гадуур ажалай бүтээсые 1 процентээр дээшэлүүлхэ, продукциин өөрын үнэ сэнгые 0,5 процентээр нэмээжэ хямдаруулха гэһэн зорилгонууд байгша ондо партийна, совет органуудай саг үргэлжын анхарал доро байна. Гэбэшье олон коллективүүдтэ эдэ үрэ дүнгүүдые түйлахын түлөө ёһотой хүдэлмэри бэелүүлэгдэнэгүй. Үнгэрһэн дүрбэн һарын туршада ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэбөө предприятинуудай 24 шахуу процентнь дүүргээгүй байна. Тэдэнэй тоодо Холбоолжоной нүүрһэнэй уурхай, «Бурятмебель» нэгэдэл, Шулуутын холимол тэжээлэй завод, олон леспромхозууд болон Госкомсельхозтехникын районой отделенинүүд ороно.

Продукциин өөрын үнэ сэнгые доошолуулха шухала баримта абажа хараха болоо һаа, республика доторнай бүхыдөө энэ талаар хараалагдаһан даабари дүүргэгдэнэгүй үлэшөө. Юрэдөө, энэ баримта үйлэдбэриин гаргашануудые доошолуулгын ёһото байдал харуулдаг шуу.

Нарин сэмбын комбинадта, «Бурятмясопром», кондитерскэ промышленностиин, «Бурятавторемонт» нэгэдэлнүүдтэ түсэбһөө гадуур хэһэн гаргашануудынь ехэ. Республикын түрүү предприятинуудай түйлаһан экономическа ашаг үрые тэдэнэй гаргашанууд «эдижэрхинэ».

Нэгэдэл болон предприятинуудай түсэбтэ даабаринуудаа яажашье һаань дүүргэхэ гэһэн ябадал бодото байдалдамнай бии байһаар. Энэ хадаа арадай ажахыда муу нүлөө үзүүлдэг гээд мэдээжэ. Түүхэй эд, материал болон электрын элшэ хүсэн үлүүсэ гаргашалагдана, ажалай саг хооһоор үнгэргэгдэнэ. Ажалай нормо табиха хэрэгтэ дутуу дунданууд бии, тэдэнэй зариманиинь хуушаршоо, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ ямаршье нүлөөгүй. Номенклатурын талаар түсэб дүүргэхэгүй ушарнууд али олон үзэгдэнэ. Юуб гэхэдэ, түсэбэй дүүргэлтын хэмжээе үнэ сэнтэй материалнуудаар хангаха ябадал үшөөл бии зандаа бшуу. Иимэ предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэнгүйгөөр түсэбэй дүүргэлтэ тухай элидхэдэг байна. Теэд үнэн дээрэнь абажа харабал, даабаринь дүүргэгдээгүй байдаг. Тиигэжэ номенклатурын талаар даабари бэелүүлэгдэнэгүй, энээнһээ уламжалжа, олон һалбари болон предприятинуудай хүдэлмэридэ һаад тойбо ушарна.

Һарын эсэстэ даабариингаа ехэнхи хубиие бэелүүлхэ ябадал усадхагдаагүй байһаар. Гэбэшье олонхи предприятинуудта энэ дутагдалые дабаха арга боломжо бии.

Эрьесын мүнгэ зөөри хэрэглэлгэдэ эмхи гурим байгуулагданагүй. Жэшээлхэдэ, нёдондо предприятинуудай 16 процентнь эрьесынгээ мүнгэ зөөри алдаа, үлүүсэ ехэ нөөсэдэ тэдэнь хосоршоо. Ажал хүдэлмэриеэ иимээр эмхидхэхэ гурим экономическа ажал ябуулгын гол үндэһэ һуурииe муудхаана, хүдэлмэриин горитой дутагдалнуудые элишэлнэ.

Үйлэдбэриин ашаг үрын түлөө тэмсэл хооһон хэлээр бэшэ, харин бодото хэрэг дээрэ бэелүүлэгдэхэ ёһотой гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Ажалай ямар участогто, ямар шатада үйлэдбэриин хүсэн гүйсэд бэшээр хэрэглэгдэнэб, ямар шалтагаанаар ажалай сагые гээхэ ушарнууд болоноб гэжэ элирүүлээд, тэдэниие усадхаха талаар бодото хэмжээнүүд абтаха зэргэтэй. Тиигээд байхадал, предприятинуудай, эмхи зургаануудай ба ажахынуудай олзо хадаа продукциин өөрын үнэ сэнгые доошолуулһанай, үйлэдбэриин гээлтэ хоролтые бага болгоһоной ашаар түйлагдаха байна.

Зарим хүтэлбэрилэгшэд жиирэй too, баримтануудай саагуур ажалайнгаа үрэ дүнгые далдалха ябадалаа үргэлжэлүүлһээр. Ажал ябуулгын иимэ байдал хадаа ажалай дүнгүүдтэ зүб сэгнэлтэ үгэхэ арга олгоногүй.

Зарим һалбари болон предприятинуудта хододоо бусадһаа гээгдэжэ хүдэлдэг саг үргэлжын бүлэг тодорон гаранхай. Эгээл эдэнэр ажалай бүтээсэ түсэбһөө гадуур бүхыдөө дээшэлүүлхэ, продукциин өөрын үнэ сэнгые нэмээжэ хямдаруулха хэрэгтэ һаад тойбо ушаруулна. Тиимэ предприятинуудай, ажахынуудай ажал ябуулгые гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ, һайнаар хүдэлэгшэдэй зэргэдэ тэдэниие хүргэхэ гээшэ совет, ажахын органуудай ба партийна комитедүүдэй түрүүшын уялга мүн.

Үйлэдбэриие техническэ талаарнь зэбсэгжүүлгэдэ бүхы юумэн һайн гэмээр бэшэ. Жэшээнь, нёдондо шэнэ техникэ ба түрүү технологи нэбтэрүүлхэ даабаряа предприятинуудай хахадынь дүүргээ юм. Үйлэдбэриие һэльбэн шэнэлэлгын хүдэлмэринүүдтэ зорюулһан капитальна һомололго хүсэд дүүрэнээр хэрэглэгдэнэгүй.

Промышленностиин дутагдалнуудые тэмдэглэжэ, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ бии байһан нөөсэ арга боломжонуудые гүйсэдөөр хэрэглэхэ тухай хэлэжэ байхадаа, тэрэниие шиидхэлгэдэ республикын Министрнүүдэй Соведэй ба Госпланай үүргэ горитой нүлөөтэй байха ёһотой гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Барилгын олон эмхинүүдтэ капитальна һомололгые, материалнууд болон механизмнуудые, ажалай сагые ашаг үрэтэйгээр хэрэглэхын түлөө хүдэлмэри үшөө бирагүйгөөр ябуулагдаһаар гэжэ нүхэр Белякова тэмдэглээ. Республикын барилгын гол эмхинүүд Главбурятстрой, «Бурятцелинстрой», «Улан-Удэтрансстрой» трестнүүд, Гусиноозерскын ГРЭС-эй барилгын управлени ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын оронде тэрэнээ доошолуулһан байна.

Энэ табан жэлэй туршада ТЭЦ-2, Түгнын шулуу нүүрһэнэй уурхай ба Гусиноозерскын ГРЭС-эй хоёрдохи ээлжээе, хүдөө нютагуудта малай байра, уһалууриин системэнүүдые бариха талаар горитой хүдэлмэринүүдые барилгын эмхинүүд бэелүүлхэ зэргэтэй. БАМ-ай барилгашадай урда шухала, ехэ зорилго табигданхай. Энэ түмэр харгын гол замай барилга түгэсхэгдэжэ, ноябриин 7 болотор БАМ-ай Буряадай участогаар поезднуудай ябалга нээгдэхэ ёһотой.

Ажалшадай ажаһууха гэрнүүдые, социально-соёлой объектнүүдые бариха даабаринуудые дүүргэхэ хэрэгтэ партийна болон совет органуудай анхарал ехээр хандуулагдаха зэргэтэй.

Улаан-Үдын городской, районно Соведүүдэй гүйсэдкомууд хото дотор бэелүүлэгдэжэ байһан барилгануудые һайжаруулхын түлөө союзна болон республиканска мэдэлэй предприяти, эмхи зургаануудай арга боломжые шадамараар хэрэглэнэгүй, гэрнүүдые ба социально-соёлой объектнүүдые бариха талаар түсэбэй дүүргэлтын түлөө шанга эрилтэ хүтэлбэрилэгшэдтэ табинагүй. Жэшээлхэдэ, прибор бүтээлгын нэгэдэлэй, «Бурятэнерго» управлениин, «Бурятавтотранс» нэгэдэлэй болон бусад хэдэн коллективүүд хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха албанай барилгануудые багаар хэдэг байна. Гэбэшье тэдэнэр энэ дутагдалаа усадхахын тула бирагтай хэмжээнүүдые абанагүй.

Улаан-Үдэ хотодо томо панелеэр гэрнүүдые бариха хэрэгые хүгжөөхэ талаар даабаринууд һүүлэй жэлнүүдтэ дүүргэгдэнэгүй. Тиигэһээ тиитэрээ Главбурятстрой өөрынгөө хүдэлмэришэдтэ байра бариха ба социально-соёлой обьектнүүдые бодхоохо түсэбөө гүйсэд бэелүүлнэгүй. Энэ ушарһаа тус эмхиин коллективүүдтэ кадрнуудай дуталдаха ушар үзэгдэһөөр.

Барилгын олон эмхинүүдтэ барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин шанар тушаа анхарал һула байһаар. Нютагай Соведүүд энэ асуудалые даамгайгаар шиидхэхын тула ехэ хүсэл оролдолго гарганагүй, барилгын муу шанартай эбсэнэ. Эдэ бүгэдэ барилгашадай ажалай журам һуладхана. Тиигэжэ ажалшадай талаһаа гомдолой орохонь буруу бэшэ. Республикын Министрнүүдэй Совет, Госстрой капитальна барилгада ушардаг дутагдалнуудые һайжаруулха талаар тодо хэмжээнүүдые абаха, хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалга дээшэлүүлхэ зэргэтэй.

Саашадаа нүхэр А. М. Белякова хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ талаар Соведүүдэй зорилгонууд тушаа тогтобо. Арадай ажахын энэ һалбариин ашаг үрые дээшэлүүлхын тула партиин бэелүүлжэ байһан хэмжээ ябуулганууд өөрын үрэ дүн асарна. Манайшье республикада зарим тэды амжалтанууд түйлагданхай. Гэбэшье гурбан жэлэй туршада хүдөө ажахыда түйлагдаһан ажалай үрэ дүнгүүд хадаа урдамнай табигдаһан зорилгонуудай багахан хубинь юм.

Колхоз болон совхозуудай хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдые шүүмжэлхыгөөр сэгнэжэ байхадаа, хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ бии байгаа арга боломжонууд гүйсэд бэшээр хэрэглэгдэнэ гээд мэдэрхэ ёһотойбди. Олонхи ажахынууд, зарим районууд бүхыдөө газар тарялангай ба мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ ба худалдаха талаар түсэбтэ даабаринуудые саг үргэлжэ дүүргэнэгүй.

Ажал хүдэлмэриин иимэ дутагдалнууд хадаа газар тарялан болон мал ажал эрхилэлгын бирагүйгөөр эмхидхэн ябуулагдадаг байһанай гэршэ бшуу. Олон ажахынууд газарай хүрьһэ гэмтээнгүйгөөр элдүүрилхэ зональна гүрим үшөөл һайнаар хэрэглэнэгүй, тарялан болон сабшалан дэрэһээ баян ургаса ургуулжа шаданагүй. Тиигэжэ ниитын адууһа малые һайн шанартай элбэг тэжээлээр хангаха хэрэг бирагүйгөөр ябуулагдана.

Ниитын адууһа мал олошоруулха, тэрэниие гарзада оруулхагүй, тииһэ тиитэрээ залуу мал түлжүүлхэ хүдэлмэридэ горитой дутуу дунданууд бии байһаар. Районуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд мал ажалда үзэгдэжэ байгаа эзэн буса ябадалтай эбсэшэнхэй. Тиимэһээ эхэ малай олоороо һубайраа, адууһа малай гарзада орохо ябадалые тэжээлэй хүрэдэгүй байһан ушартай холбодог байна. Тиихэдэ зарим ажахынуудта залуу мал абаха ба түлжүүлхэ, тэдэниие харууһалха ба үбшэнһөө һэргылхэ хүдэлмэридэ горитой дутагдалнууд үзэгдэдэг байна.

Энэ жэлдэ Баргажанай, Зэдын, Хурамхаанай, Хяагтын, Прибайкалиин, Сэлэнгын, Хориин районуудта мал олоор гарзалһан байна. Тиихэдэ Бэшүүрэй ба Кабанскын районуудта гахайн гарзалалга олошороо. Тугал, хурьга болон поршоонхо абалга бирагүй байдалтай.

Мал ажалай ашаг шэмын бага, малай гарзалалгын ехэ байһанһаа боложо, табан жэлэй мяха, һү, ноохо худалдаха түсэбэй дүүргэлтэ олон районуудта орёо байдалда оронхой. Илангаяа Яруунын, Кабанскын, Хэжэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын, Хурамхаанай, Түнхэнэй, Захааминай районуудай ажахынууд муу байдал оршонхой.

Гэхэтэй хамта зарим районуудта мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ урганагүй. Энэ жэлдэ Кабанскын, Загарайн, Яруунын, Хойто-Байгалай районуудай ажахынууд һү багаар haahaн, үнеэдэй ашаг шэмэ доошолуулһан байна. Баргажанай, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Кабанскын, Хурамхаанай, Яруунын районуудай ажахынууд мяха тушаалгаяа доошонь оруулаа.

(Эхин. Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

КПСС-эй БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ ПЛЕНУМ

ПАРТИИН ХАРААЛҺАН ЗОРИЛГОНУУДЫЕ ДҮҮРГЭ...

(Түгэсхэл. Эхинииинь 1-дэхи нюурта).

Олон ажахынуудай экономическа байдал хангалтагүй байна. Зарим колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хуушан гуримаараа хүдэлнэ. Материальна баялигые ашаг үрэгүйгөөр, хэтэрмэ ехээр гаргашална, үйлэдбэрилһэн продукциин өөрынь үнэ сэн ехэ байһаар. Энэнь олон ажахынуудта үлэмжэ ехэ болоно.

Республиканска РАПО энэ асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ анхаралаа табинагүй, Хүдөө ажахын министерствэдэ ёһото эрилтэ табинагүй. Тэрэ хадаа эдэ дутагдалнуудые усадхахын тула бодото хүдэлмэри ябуулнагүй.

Мал ажал дээрэ ушардаг эдэ ехэ дутагдалнуудые усадхаха талаар бодото хэмжээнүүд район бүхэндэ, ажахы бүхэндэ хараалагдаха ёһотой. Малые зунай бэлшээридэ гаргаха хэрэг эмхитэйгээр үнгэргэхэ, һү болон мяха абалгые эрид дээшэлүүлхэ хэрэг хангаха, илангаяа адууһа малаа гарзада оруулхагүйе анхаралдаа абаха шухала.

Хабарай тарилгын хүдэлмэриие саг соонь, шанар һайнтайгаар үнгэргэхэ шухала. Тиихэдээ үтэгжүүлгэнүүдые зүбөөр хэрэглэхэ, сабшалан болон таряалан үһалха, тарилгын хойноһоо харууһа эмхидхэхэ асуудалнуудта онсо анхарал хандуулха шухала. Ургаса хуряалгада, тэжээл бэлэдхэлгэдэ эрхимээр бэлдэжэ, тэдэниие богони болзор соо, гээлтэгүйгөөр үнгэргэхэ, түрүү технологи үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй.

Энэ жэлдэ хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ түсэбтэ даабаринуудые заатагүй дүүргэхэ хэрэг хангаха ёһотойбди. Энэ хадаа хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй уялга болоно.

Худалдаа наймаанай болон хүн зониие ажаһуудалай талаар хангалгын асуудалнууд Советүүдэй гол анхарал доро хододоо байха зэргэтэй. Энэ талаар яһала юумэн хэгдэнэ. Гэбэшье дутагдалнууд болон шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон бии байһаар. Жэшээнь, хүн зондо хэрэгтэй эд бараа гаргалга дээрэ ехэ дутагдал бии. Зарим предприятинууд, тэрэ тоодо авиационно болон судна бүтээлгын заводууд, нёдондо ажахын хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгээ доошонь оруулһан байна. Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг предприятинуудай хүдэлмэри һанаһанда хүрэмөөр бэшэ, байрын гэрнүүд муугаар заһабарилагдана, пассажирска транспорт нэгэ жэгдээр хүдэлнэгүй, тосхон һууринуудые, поселогуудые болбосон түхэлтэй болгохо, ногооруулха хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Олон горрайгүйсэдкомууд эдэ дутагдалнуудые мэдэжэ байгаад, үнэн дээрээ байгаа дутагдалнуудаа усадхаха талаар мүртэй юумэ хэнэгүй. Худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэридэ совет органууд сэхэ шууд анхарал хандуулха зэргэтэй. Ушарынь хадаа, республика доторнай магазинуудай, столовонуудай тоо мүртэй олошорногүй. Худалдаа наймаанай талаар хангалгада дутагдалнууд олон. Ушар тиимэһээ Худалдаа наймаанай министерствэ, Буркоопсоюзай правлениһээ эрид шууд хэмжээ абахыень тула эрилтэ табигдаха ёһотой болоно.

КПСС-эй обкомдо, партийна бусад органуудта бэшэгэй ороолго һүүлэй үедэ олошоорно байна. Тэдэниие байра байрануудай хүйтэн байдаг тухай, үнинай дутагдал болон гол түлэб муу заһабарилга, худалдаа наймаанай, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын муу байһан тухай тэдэ гомдолнууд сэхэ тэмдэглэгдэнэ. Нютагуудахи Совет болон ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй анхаралаа табяагүйһөө болохо, хүнүүд КПСС-эй обкомдо олонхи ушарта хандана бшуу. Энэ хадаа нютагай Советүүдэй хүн зоной дунда ябуулдаг хүдэлмэриин ехэ дутагдалтай байһые гэршэлнэ.

Ушар тиимэһээ ажалшадай эрилтые гүйсэд дүүрэн хангахын, эрхэтэдэй бэшэг болон гомдолнуудые анхаралтайгаар шиидхэхын, тэдэниие саг дары бэелүүлхын тула арадай депутадуудай городской болон районно Советүүдэй харюусалгые эрид дээшэлүүлхэ шухала.

Элидхэлээ саашадань үргэлжэлүүлхэдээ, нүхэр Беляков Советүүдэй хүдэлмэриие нарижуулан һайжаруулха асуудалнууд тушаа тогтоо. Республика дотор Советүүдэй сессинүүд Конституциин эрилтын ёһоор үнгэргэгдэнэ. Тэдээн дээрэ ажахын-политическэ болон социально-экономическа шухала асуудалнууд зүбшэгдэнэ. Сесси үнгэргэлгэдэ бэлдэхэ үедэ саг үргэлжын комиссинуудай гэшүүд, арадай ажахын мэргэжэлтэдэй эдэбхитэд олоор хабаадуулагдана. Ажалша коллективүүдтэ, хүн зоной ажаһуудаг газарнуудта уулзалга эмхидхэгдэнэ.

Гэхэтэй хамта Советүүдэй хүдэлмэриие эмхидхэлгэ болон түсэблэлгэдэ хүсэд шиидхэгдээгүй зүйлнүүд олон бии байһаар. Городой, тосхон һууринай болон поселогой ажабайдалда шухала хабаатай асуудалнууд сессиин үзэмжэдэ ходо табигданагүй. Депутадта хандаха эрхэ огто хэрэглэгдэнэгүй. Саашадаа һунгагшадай захяа болон эрилтэнүүдэй гүйсэдхэлые хинаха хэрэг һайжаруулха эрилтэ табигдана.

Нютагай Советүүдэй өөһэдынгөө эрхэ түлөөлэлгые бэелүүлхэ хэрэгтэ саг үргэлжын комиссинууд ехэ туһаламжа үзүүлхэ зэргэтэй. Республика дотор 1669 иимэ комисси байгуулагданхай. Тэдээндэ 8 мянга шахуу депутадууд һунгагдаһан байна. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэридэ һайшаамаар зүйлнүүд олон. Улаан-Үдын городской, Железнодорожно, Советскэ, Сэлэнгын районно, Каменска, Сухын, Новоильинскын, Ашангын сельскэ Советүүдэй саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэридэ һайн жэшээнүүд олон.

Гэхэтэй хамта зарим саг үргэлжын комиссинууд эдэбхигүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Районой, городой, поселогой болон тосхон һууринай саашанхи хүгжэлтын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хабаадалсанагүй. Зарим депутадууд комиссинуудай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгөөр ханданагүй. Ажал дээрэ, ажаһуудалда ушардаг таарамжагүй ябадалтай тэмсэхэ хэрэгтэ оролсоногүй.

Совет органуудые партийна талаар хүтэлбэрилгын хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар шухала хэмжээнүүдые абахыень КПСС-эй ЦК-гай Пленум партийна органуудые уялгалһан байна. Энэ зорилго хадаа түб түрүүндэ совет хүдэлмэрилэгшэдэй кадрнуудые шэлэн олохо, зүбөөр хубаарилан табиха, тэдэнэй хүдэлмэриие нарижуулан һайжаруулха талаар эрид шууд хүдэлмэри дулдыдаха бшуу.

Советүүдэй хүтэлбэрилхы тушаалнуудта политическэ болон ажал хэрэгэйнгээ талаар мүнөө үеын эрилтэдэ харюусама хүнүүдые табихын тула партиин обком, горкомууд болон райкомууд һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Мүнөө үедэ городской болон районно Советүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр, тэдэнэй орлогшонор, дээдэ һургуулиин эрдэмтэй дүрбэнэй гурбан хубинь арадай ажахын мэргэжэлтэд, гурбанай нэгэ хубинь партийно-политическэ дээдэ һургуулиин эрдэмтэй хүнүүд болоно. Городуудай, поселогуудай, сельскэ Советүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэрэй дунда хахадынь дээдэ болон гүйсэд бэшэ дээдэ һургуулитай хүнүүд хүдэлнэ.

Гэхэтэй хамта совет хүдэлмэрилэгшэдэй кадрнуудтай ябуулдаг хүдэлмэридэ горитой дутагдалнууд бии. Советүүдэй хүтэлбэрилхы тушаалнуудта эхэнэрнүүд үсөөнөөр дэбжүүлэгдэнэ, совет хүдэлмэрилэгшэдэй һэлгэлгэ ехэ байһаар.

Советүүдтэхи партийна бүлэгүүдэй, тэрэшэлэн райгүйсэдкомуудай партийна организацинуудай үүргые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Мүнөө дээрээ тэдэнэр аппарадай хүдэлмэриин хойноһоо хинаха эрхээ һулаар хэрэглэнэ, хүдэлмэрилэгшэдэй албата уялгаяа нарин нягтаар дүүргэжэ байхын тула оролдолго гарганагүй.

Элдэб эсын суглаа болон зүблөө зарлаха ябадалые усадхаха, Советүүдэй абаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые эмхидхэхэ, шалгаха хэрэгые һайжаруулха асуудалнуудта партийна ехэ анхарал хандуулагдаха зэргэтэй.

Республикын Верховно Соведэй Президиум, Министрнүүдэй Совет нютагай Советүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые нарижуулан һайжаруулха асуудалаар саг үргэлжын хэмжээ абажа байха, һайн дүй дүршэлые согсолхо, дэлгэрүүлхэ уялгатай. Хүтэлбэрилхы органуудай хүдэлмэриин хойноһоо Советүүдэй зүгһөө хиналта табиха эрхые дээшэлүүлжэ, тушаалта нюурнуудай болон ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй ажал ябуулгые зүбөөр сэгнэхэ, захиргаанай аппарадые нарижуулан һайжаруулха, бага болгохо, хуули ёһо бэхижүүлхэ, совет засагай хуулинуудай үүргые дээшэлүүлхэ асуудалнуудта Советүүд саг үргэлжын анхарал хандуулжа байха уялгатай.

Эдэ бүхы хэмжээнүүд арадай ажахын байгуулалтада, СССР-эй Конституциин ёһоор заагдаһан тэдэнэй түлөөлэлгые бэелүүлхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй.

Советүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ талаар КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй табиһан зорилгонууд хадаа партиин обкомой, горкомууд болон райкомуудай, тэдэнэй партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таһагуудай Советүүдые хүтэлбэрилхэ талаар хүдэлмэриин дүй дүршэлые нарижуулан һайжаруулха гэһэн удхатай.

Экономикые партийна талаар хүтэлбэрилгэ хадаа имагтал политическэ зүб шэглэл тодорхойлолго бэшэ. Энэ хадаа бодото хэмжээнүүдые бэелүүлхэ, кадрнуудтай ябуулдаг хүдэлмэриие һайжаруулха, партиин директивэнүүдые бэелүүлгын хойноһоо саг үргэлжын хиналта байгуулха талаар партийна комитедүүдэй үдэр бүриин ажал ябуулга болоно.

Элидхэлшэ юрэнхы болон мэргэжэлэй һургуулинуудые шэнэдхэн хубилгаха тухай, КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые бэелүүлхэ зорилгонууд тухай тогтоһон байна.

Энэ хубилалта хадаа совет һургуулиие шэнэ шатада дэбжүүлхэ, һурагшадай эрдэмэй үндэһэ һууриие гүнзэгыгөөр шудалалга хангаха, коммунис үзэл бодолтойгоор, ажалша, сэбэр сэхэ зан абаритай байхаар, пролетарска интернационализмын уг гарбалтайгаар, олон национальна социалис Эхэ орондоо дуратайгаар, тэрэниие хамгаалгада хэзээдэ бэлэн байхаар хүмүүжүүлхэ эрхэ байдал хангана.

Тэрэ тогтоолой үндэһөөр КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет юрэнхы һургуулинуудай хүдэлмэриин байдалые һайжаруулха ба юрэнхы дунда эрдэмэй һургуулиин шанарые саашадань дээшэлүүлхэ, һурагшадай ажалай хүмүүжэл болон һуралсалые һайжаруулха, техническэ мэргэжэл шудалха һуралсалые саашадань хүгжөөхэ тухай болон бусад тогтоолнуудые абаһан байна. Иигэжэ бидэ арадай гэгээрэлэй хэрэгые нарижуулан һайжаруулха удаан болзорой, тодо һонор комплексно программатай болобо гэжэ шэбди.

Эдэ асуудалнууд КПСС-эй обкомой бюро дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Энэ реформые бэелүүлхэ талаар хэмжээ ябуулгануудые зохёохые республикын Министрнүүдэй Соведтэ, Госпланда, министерство болон албан зургаануудта, тэрэшэлэн партиин обкомой таһагуудта даалгагдаба. Эдэ хэмжээ ябуулганууд КПСС-эй обкомой бюрогоор, республикын Министрнүүдэй Совет дээрэ баталагдаха, арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэб дотор оруулагдаха байна. Иимэ тодорхой хэмжээ ябуулганууд город болон район бүхэндэ зохёогдохо зэргэтэй. Тиихэдээ арадай гэгээрэлэй материально-техническэ үндэһэ һууриие хүгжөөлгые хурдадхаха, һургуули болон үхибүүдэй саадуудые, техническэ мэргэжэлэй училищинуудай, мастерскойнуудай барилгые түргэдхэхэ тодорхой хэмжээнүүд абтаха зэргэтэй.

Энэ хубилалтые бэелүүлхэ хэмжээ ябуулганууд һуралсалай эмхи зургаан бүхэндэ табигдаха зэргэтэй. Энэ жэлһээ эхилжэ, һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие нарижуулан һайжаруулха талаар түрүүшын алхамууд бэелүүлэгдэхэ болоно. Түбхын түрүүндэ һуралсалай хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдаха. Р е с п у б л и к ы н һургуулинуудай болон техническэ мэргэжэлэй училищинуудай багшанарай коллективүүд энэ талаар ехэ хэрэг бүтээнэ. Жэшээнь, Улаан-Үдын 1-дэхи, 14-дэхи, 35-дахи, 40-дэхи, Ноёхоной, Хоринн 1-дэхи, Кабанскын, Новоильинскын, Баргажанай һургуулинуудай, тэрэшэлэн городой 11-дэхи, 13-дахи, Бага-Куналейн, Тарбагатайн хүдөөгэй техническэ мэргэжэлэй училищинуудай, 2-дохи ТУ-гай коллективүүдтэ һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри шадамараар ябуулагдана, һурагшад һуралсалдаа, ниитын аша туһатай хүдэлмэридэ харюусалгатайгаар хандадаг байна.

Гэхэ зуура һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ дутагдалнууд ү ш ө ө о л о н байһаар. Эдэниие усадхалга имагтал коллективүүдһээ дулдыдаха байна. Түбхын түрүүндэ һуралсал эмхидхэлгэдэ хайша хэрэгээр хандадаг ябадалтай эрид шууд тэмсэхэ шухала.

Шэнэ хуули хадаа һуража, һургажашье б а й г ш а д т а үндэр ехэ эрилтэ табина. Багшанарай коллектив бүхэн тэрэниие гүнзэгыгөөр ойлгожо, дүүргэлтэ болгохо уялгатай. Успеваемостиин һайн байхын тула һэбхи оролдолго гаргаха, үлүүсэ үндэр сэгнэлтэ табиха ушарнууд саашадаа байха ёһогүй. Гэбэшье һурагшадай һуралсалые зүбөөр сэгнэхэ шухала. Олон һурагшадай мэдэсын һула байһые, нүхэдһөө гээгдэнги ябаһые, һуралсалдаа шуналгүй ушарые шалгалта элирүүлһэн байна.

Эдэ горитой дутагдалнууд республикын арадай гэгээрэлэй органуудай, түбхын түрүүндэ Гэгээрэлэй министерствын зүгһөө һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие нарижуулан һайжаруулха асуудалда анхаралаа һулаар табидаг байһанһаа, олон һургуулинуудай хүдэлмэриин ехэ дутагдалнуудтай эбсэшэһэн ушарһаа болоо гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Гэгээрэлэй министерство, тэрэнэй бүхы органууд эдэ дутагдалнуудые усадхахын тула эрид шууд хэмжээ абаха, һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй болон багшанарай харюусалгые дээшэлүүлхэ уялгатай. Юрэнхы эрдэмэй, ниитэ-политическэ гү, али мэргэжэл шудалалгын һуралсалай хэшээл бүхэндэ һурагшадай заалгаһан юумэеэ гүнзэгыгөөр ойлгожо абаха эрхэ байдал тогтоохо шухала.

Иимэрхүү дутагдалнууд техническэ мэргэжэл шудалалгын һуралсалда ушардаг. Зарим училищинуудта, илангаяа хүдөөгэй, бэлэдхэл һулатай багшанар хүдэлнэ, лабораторно хүдэлмэридэ муугаар бэлдэнэ. Муугаар һурадаг байһан шалтагаанһаа боложо, зарим училищинуудай олон һурагшад дүүргэлтын эсэсэй шалгалтада хабаадаха эрхэдэ хүртэбэгүй. Республикын техническэ мэргэжэлэй управлениин хүдэлмэридэ е х э дутагдалнууд ушарна, һуралсалай шанарые дээшэлүүлхэ асуудалнууд тушаа анхарал һулаар табигдана.

Саашадань элидхэлээ үргэлжэлүүлхэдээ, нүхэр Беляков ород хэлэ шудалха, марксистско-ленинскэ мэдэсэ дээшэлүүлхэ асуудалнуудта анхаралаа хандуулба. Ниитын эрдэмүүдые заалгые мүнөө үеын ажабайдалтай нягта холбоотойгоор үнгэргэхэ тушаа тогтоо. Тэрэшэлэн тусхай дунда һургуулинуудай хүдэлмэри тухай хэлэһэн байна.

Һургуулинуудай коммунистнууд комсомолой болон пионернүүдэй организацинуудай, һурагшадай өөһэдын хүтэлбэриин органуудай удха шанарые, нэрэ хүндые дээшэлүүлхын түлөө оролдохо уялгатай. Тэдэнэй ажал ябуулгада ёһо тэдысэ, хайша хэрэгээр хандажа болохогүй. ВЛКСМ-эй обком һургуулиин комсомолой организацинуудай ажал ябуулгада анхаралаа ехээр хандуулха, һурагшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ талаар ябуулдаг хүдэлмэриие эдэбхижүүлхэ, харша ябадалнуудтай эрид шууд тэмсэхэ, пионернүүдэй дружинануудай хэрэгтэ эдэбхитэйгээр нүлөөлхэ хэрэг хангаха уялгатай.

Шэнэлэн хубилалгын нэгэ гол шухала асуудал гэхэдэ, ургажа ябаа үетэниие ажалай талаар хүмүүжүүлгын асуудал болоно. Энэ талаар республика дотор бага бэшэ юумэн хэгдэнэ. Дунда болон найман жэлэй олонхи һургуулинуудта ажалай кабинедүүд бии болгогдонхой. 4—8 классуудай һурагшадай һуралсалай мастерскойнууд хаа хаанагүй бии. КПСС-эй обкомой бюрогой ба республикын Министрнүүдэй Соведэй 1979 ондо абаһан тогтоолой ёһоор дунда бүхы һургуулинуудые базова предприятинууд (эмхи зургаанууд) даажа абанхай. Тэдэнэй туһаламжаар хүдэлмэришэнэй элдэб мэргэжэл шудалха арга һурагшадта олгогдоно. Энэ жэлдэ аха классуудай 16 мянга гаран һурагшад 46 янзын мэргэжэлээр ажалай һуралсал гаража байна. Тэдэнэр һургуулинууд хоорондын һуралсалай-үйлэдбэриин комбинадуудта, һуралсалай цех болон һургуулиин мастерскойнуудта һурадаг байна. Энээнэй аша туһаар нёдондо дунда һургуули дүүргэһэн һурагшадай 80 гаран процентнь механизатор гэһэн үнэмшэлгэтэйгөөр дүүргэһэн жэшээтэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ зунай хүдэлмэридэ хабаададаг һурагшадай тоо эли бодо олошоро. Гансахан нёдондо зун республикын таряалан болон фермэнүүд дээрэ һурагшадай үйлэдбэриин 260 бригада хүдэлһэн байна. Тэндэ 23 мянга гаран һурагшад байгаа. Тэдэнэй үйлэдбэрилһэн продукциинь сэн 5,7 миллион түхэриг болоо.

Эдэ бүгэдэ ехэл һайн зүйл гээшэ. Гэбэшье энэ талаар шиидхэгдээгүй асуудалнууд үсөөн бэшэ. Реформын эхилхээ байһан үедэ эдэнэр бүри элеэр харагдана. Зарим һургуулинууд залуушуулые ажалай дүршэлдэ муугаар һургана. Шефтээ абаһан предприятинуудай болон ажахынуудай зүгһөө бодото туһаламжа һургуули бүхэн гүйсэд абажа шаданагүй. Иигэжэ хэрэг байдал дээрэ орёо ушарнууд тохёолдоно. Илангаяа Хяагтын, Хурамхаанай, Баргажанай, Прибайкалиин районуудта иимэ дутагдал үлэмжэ үзэгдэнэ.

5—10 классуудай һурагшадые саг үргэлжэ ажалда һургаха хүдэлмэри һургуули бүхэндэ эмхидхэхэ болонобди. Тиихэдээ базова предприятинуудай үүргые эрид дээшэлүүлхэ, предприяти дээрэ һуралсалай цех болон участогуудые, һургуулиин, һургуулинууд хоорондын мастерской болон нэгэдэлнүүдые нэмэжэ байгуулхын түлөө тэдэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ шухала. Тиихэдээ Ажалай талаар комитедтэй нэгэн хамта һурагшадай ажалай бэлэдхэлые ямар мэргэжэлээр эмхидхэхэ хэрэгтэй байһые тодорхойлхо хэрэг гарана.

Гадна үхибүүдые зургаатайһаань һургажа эхилхэ болоһон ушарһаа республика дотор 650—700 класс нэмэжэ бии болгохо хэрэг гарана.

Үхибүүдэй ажаһуудаг газарнуудта ябуулагдадаг хүдэлмэриие эрид һайжаруулха эрилтэ табигдана. Гэгээрэлэй министерство, горрайгүйсэдкомууд үхибүүдые һургуулиһаа гадуур техническэ болон уран бэлиг шудалха, физкультура ба спортдо һургаха һургуулиһаа гадуур эмхи зургаануудай тоое олошоруулхын т у л а оролдолго гаргаха зэргэтэй. Гэгээрэлэй объектнүүдэй барилгые хурдадхаха бодото хэмжээнүүдые абаха шухала. Эдэ барилганууд партийна болон совет органуудай тусхай хиналта доро байха зэргэтэй.

Удаань үхибүүдые хүмүүжүүлгын, арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй ниитын ажал ябуулгые дээшэлүүлхэ, институт болон училищинуудта кадрнуудые бэлдэхэ хэрэг һайжаруулха асуудалнуудта элидхэлшэ анхаралаа хандуулһан байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ республика дотор техническэ мэргэжэл олгохо һуралсалай системын ургажа байһан удха шанар тухай тогтобо. Училищинуудта инженерно-багшалхы олон хүдэлмэришэд хүдэлнэ. ПТУ-гай тоо олошорно. Тэндэ һурагшад мэргэжэл олохо зуураа, дунда һургуулитай боложо гарана. Гэхэ зуура реформын эрилтые хаа хаанагүй ойрын сагта бэелүүлхэ аргагүй байнабди. Ушарынь хадаа олон ПТУ-гай һуралсалай-материальна үндэһэ һууринь һула байна бшуу.

Ушар тиимэһээ республикын Министрнүүдэй Совет һуралсалай газарнуудые бариха, материальна талаар хангаха асуудалые гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ, шиидхэхэ, һургуулиин ажабайдалые шэнэдхэн хубилгаха талаар партиин хараалһан ...

КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь **В. С. Тимашов** элидхэл тушаа түрүүлэн үгэ хэлэбэ. КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар областной партийна организациин зорилгонууд КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. М. Беляковой элидхэл дотор тодорхойлогдоо.

ЭЛИДХЭЛ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭЛГЭ

Энэ жэлэй дүрбэн һарын туршада городой промышленность продукци худалдаха түсэбөө дүүргэжэ, даабариһаа гадуур 2,5 миллионһоо дээшэ түхэригэй продукци худалдаһан, ажалай бүтээсэ 2,5 процентээр дээшэлүүлһэн байна. Түрэл хотодомнай капитальна барилгын ехэ программа бэелүүлэгдээ. Городой ажахы саашадань хүгжөөгдөө, элүүрые хамгаалгын, гэгээрэлэй, худалдаа наймаанай ба хүн зоной ажаһуудал хангалгын эмхи зургаанууд улам үргэдхэгдөө.

Гэхэтэй хамта городой промышленностьда ажалай бүтээсэ нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө 8,1 процентээр доошолһон байна. 9 предприяти продукци худалдаха түсэбөө дүүргэөгүй. «Бурятжелезобетон», «Бурятпромстройматериалы» гэжэ нэгэдэлнүүдэй предприятинууд, шэлэй завод, Улаан-Үдын кондитерска фабрика тэдэнэй тоодо ороно.

Экономико хүтэлбэрилхэ талаар городой нютагай Советүүдэй үүргэ нилээд дээшэлүүлхэ ёһотойбди. Ажахын ба соёлой байгуулалтын асуудалнуудаар арадай депутадуудай Советүүдэй абаһан шиидхэбэринүүд гүйсэд бэелүүлэгдэнэгүй. КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленум дээрэ тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, Конституциияар олгогдоһон эрхэнүүдые Советүүдэй гүйсэд хэрэглэдэггүй байһан ушар энээнэй гол шалтагаан болоно.

Городской болон районно Советүүдтэ мянга гаран депутат һунгагданхай, саг үргэлжын 57 комисси, депутадай 41 бүлэг хүдэлнэ. Энэмнай айхабтар ехэ хүсэн лэ, гэбэшье арадай депутадуудай городской болон районно Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд сессинүүд, заседанинууд дээрээ городой промышленна предприятинуудай хүдэлмэриие ходо ходо шэнжэлнэгүй, арадай хэрэглэмжын эд бараа ехээр үйлэдбэрилгэдэ, тэдэнэй шанарыень һайжаруулгада, түсэблэлгэдэ анхаралаа һулаар хандуулна. Энэ талаар түсэблэлгын органуудай үүргые дээшэлүүлхэ шухала.

Нютагай Советүүдэй зүгһөө ехэ анхарал оролдолгын хандуулагдаха ёһотой шиидхэгдээгүй үшөөл олон асуудал городто бии. Эдэмнай дулаагаар хангалгын, хэлхээ холбоо тогтоолгын, хүн зоной ажаһуудалые хангалгын, Эдеэ хоолой программые бэелүүлгын, оршон тойронхи байгаалиие хамгаалгын ба бусад олон асуудалнууд болоно. Нютагай Советүүдэй харюусалгые дээшэлүүлгэ, партиин зүгһөө Советүүдэй хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэ хэрэгые һайжаруулха эдэ бүхы асуудалнуудые дары шиидхэхэ арга олгохо байна гэжэ тоолонобди.

Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй һургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүдые баталха тухай КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин шиидхэбэринүүдые городой ажалшад, һургуулинуудай, һуралсалай эмхи зургаануудай коллективүүд халуунаар һайшаан угтаба.

Һүүлэй жэлнүүдтэ һурагшадые ажалда дүршэл шадабаритайгаар һургаха, хүмүүжүүлхэ талаар горитой хубилалтанууд хэгдээ. Түрэл хотодомнай һургуулинууд хоорондын һуралсалай-үйлэдбэриин 3 комбинат хүдэлнэ. Эндэ аха классуудай 3000 шахуу һурагшад 20 гаран мэргэжэл шудалдаг байха юм.

Общественэнгоо аша туһада ажалда дадал шадабаритайгаар һурагшадые һургаха гээшэ партиин тодорхойлһон гол зорилгонуудай нэгэниинь мүн. 8-дахи класс дүүргэгшэдые техническэ мэргэжэлэй училищинуудта һурахыень эльгээхэ хэрэгые КПСС-эй горком хиналтада абанхай. Мэргэжэлээ шэлэжэ олохо кабинедүүд, залнууд городой һургуулинуудта байгуулагдаа. Гэбэшье эдэ бүхы хүдэлмэриин үрэ дүнгүүд үшөөл хангалтагүй байһаар.

Россиин гүрэнэй бүридэлдэ Буряад ороной һайн дураараа ороһоор 325 жэлэй ойе байгша оной июль һарада тэмдэглэхээ байнабди. Городой бүхы партийна организацинууд, ажалша коллективүүд энэ һайндэртэ эдэбхитэйгээр бэлдэжэ байна.

— КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленум болон СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ шухала шиидхэбэринүүд баталагдан абтаа. Эдэ бүгэдэ Совет гүрэниие бэхижүүлхэ, социалис демократиие нарижуулан һайжаруулха, гүрэнэй ба ниитын хэрэгүүдые хүтэлбэрилгэдэ эрхэтэдые эдэбхитэйгээр хабаадуулха гэһэн политическэ хараа шэглэлые хүгжөөһэн байна, — гэжэ арадай депутадуудай Зэдын районно Советэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ **В. В. Муруев** хэлэбэ.

Мүнөө манай район дотор хүдөө ажахын ашаг үрые дээшэлүүлхын түлөө, социальна асуудалнуудые шиидхэхын түлөө 17 сельсовет хүдэлжэ байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ нютагай Советүүдэй эрхэнүүдые үргэдхэлгэ социально-экономическа гол шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ тэдэнэй үүсхэл эдэбхиие эли бодо дээшэлүүлээ. Тиихэдээ депутадуудай үүсхэл эдэбхи дээшэлээ гэжэ Советүүдэй ажал ябуулгые шэнжэлгэ элирхэйлэн харуулна.

Зүгөөр эндэ хүдөө ажахын ажалшадай арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбан жэлэй хүдэлмэриин дүнгүүдые наринаар хаража үзэхэ хэрэгтэй. Гурбан жэлэй дүнгөөр гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө оройдоол 33,6 процентээр бэелүүлжэ, 25229 тонно ороохо гүрэндэ үритэй болобобди. Витаминта ногооной гурил татаха түсэбөө 91,7 процентдэ, овощ хуряаха түсэбөө 57,9 процентдэ хүргөөбди. Харин хартаабха худалдаха даабаряа үлүүлэн дүүргэһэн байнабди. Эдэ бүхы дутуу дундануудта хангалтагүй сагай уларилай ехэ нүлөө үзүүлһэниинь элитэ. Гэбэшье дутуу дундануудаа гансал энээгээр шалтагаалан сэгнэжэ шадахагүй байнабди.

Газар таряалангай продукци ехээр үйлэдбэрилэн абахын тула нэн түрүүн тарилгын талмайе һайжаруулха, үрэһэ хүрэнгын шанарта анхаралаа хандуулха шухала. Адууһа малаа элбэг хүрэхэ бүдүүн ба шэмэтэ тэжээлээр хангахын тула газар таряалангай ашаг шэмые дээшэлүүлгэдэ гол анхаралаа хандуулха зэргэтэйбди. Эдэ бүхы зорилгонуудые шиидхэлгэ район дотор Эдеэ хоолой программые амжалтатайгаар бэелүүлгын шухала нүхэсэл болохо юм.

Мал ажалай продукци үйлэдбэрилгээр гүрэндэ худалдаха табан жэлэй гурбан жэлэй түсэб дүүргэгдээ. Гэхэтэй хамта ниитын мал ажалые эрхилэлгэдэ район доторнай үшөөл ехэ дутуу дунданууд ушарна. Үүлтэр һайжаруулха, малай һубайралгатай тэмсэхэ, абаһан нарай түлнүүдээ гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ гээшэ районой ажалшадай шухалын шухала зорилго болоно. Мүнөө 100 үнеэн бүриһөө 65—75 тугал абтажа түлжүүлэгдэнэ. Энэмнай хангалтагүй байдал гээшэ. Хонин ажал дээрэшье иимэрхүү байдалтай. Адууһа малай гарзалалга үшөөл ехэ байһаар. Эдэ бүхы дутагдалнуудые зайсуулаад байгаа һаа, малшадай ажалай үрэ дүнгүүд эли бодо дээшэлхэ бшуу.

Эдэ бүхы зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлгэ мэргэжэлтэдэй үрэ ехэтэй хүдэлмэриһөө, нютагай Советүүдэй, нэн түрүүн саг үргэлжын комиссинуудай, депутадай бүлэгэй ба постнуудай эмхидхэлэй-ниитын хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлгэһээ гол түлэб дулдыдаха байна.

Ажалшадай гомдолнуудта, мэдүүлгэнүүдтэ һайнаар хандажа, шухала хэмжээнүүдые абаха, һунгагшадай захянуудые бэелүүлхэ гээшэ районой нютагай Советүүдэй ажал ябуулгын гол зорилго болоно гэжэ тоолонобди.

Хүдөөгэй ажалшадай һуудал байдалые улам һайжаруулха, эрилтэ хэрэглэмжэнүүдыень түгэс хангаха, худалдаа наймаанай, соёлой, медицинын талаар хангалгые һайжаруулха гээшэ нютагай Советүүдэй нангин уялга мүн. Транспорт хүдөөгэй ажабайдалда айхабтар ехэ үүргэ дүүргэдэг. Гэбэшье манай районой хүн зониие транспортаар хангалга хангалтагүй байдалтай. Район дотор пассажирска автопредприяти үгы. Захааминай автопредприяти хүнүүдые зөөхэ хэрэгые хангалтагүйгөөр бэелүүлнэ. Тиимэһээ район дотор пассажирска автопредприяти байгуулха шухала.

Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй һургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүд тухай тогтоол баталагдан абтаа. Тиимэһээ һургуулинуудай материальна болон эмхидхэлэй баазые бэхижүүлхэ шухала. Һурагшадые ажалда дадал шадабаритайгаар хүмүүжүүлхэ гээшэ багшанарай, түрэлхидэй гол зорилго болоно. Багшанарые медицинын, ажаһуудалай талаар хангалгые һайжаруулха хэмжээнүүд районой арадай гэгээрэлые хүгжөөлгын комплексно түсэб дотор хараалагданхай.

КПСС-эй Баунтын райкомой нэгэдэхи секретарь **В. Д. Раднаев** үгэ абаба.

— Нүхэдүүд! Коммунизм тээшэ дабшалгын шухала асуудалнуудые хаража үзэһэн КПСС-эй Центральна Комитедэй апрелиин (1984 он) Пленум партиин түүхэдэ болон совет арадай ажабайдалда ехэ һуури эзэлхэ байна.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгые, «Арадай депутадуудай Советүүдэй хүдэлмэриие улам һайжаруулха тухай», «Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй һургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүд тухай» тогтоолнуудые манай Баунтын районой коммунистнууд, бүхы ажалшад ехэ һайшаан угтаһан байна. КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй болон СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй I сессиин материалнуудые тайлбарилха талаар бүхы партийна организацинуудта, арадай депутадуудай Советүүдтэ, ажалша коллективүүдтэ ехэ хүдэлмэри ябуулагдана.

Коммунис партиин хүтэлбэри доро Советүүд арадай засагые бэелүүлдэг гээшэ. Энэнь манай холын хойто районой жэшээ дээрэһээ харагдана. КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй туһаламжаар ажахынуудые хүгжөөлгые, хүн зониие хангалгые һайжаруулха шухала асуудалнууд шиидхэгдээ. Һүүлэй жэлнүүдтэ хоёр шэнэ совхоз, «Госкомсельхозтехникын» районно отделени, райтоп, ажахынууд хоорондын лесхоз байгуулагдаа. Хүн зоной медицинскэ, худалдаа наймаанай хангалгые һайжаруулха зорилгоор Усть-Муя тосхондо участково больницанууд, фельдшерскэ пунктнууд, магазинууд баригдаһан, «Нижнеангарсктрансстрой» трестын УРС-ын худалдаа наймаанай отделени байгуулагдаһан байна. Эдэ бүгэдэ нютагай Советүүдэй хабаадалгатайгаар бэелүүлэгдээ.

Гэбэшье нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэнэй ёһоор, Советүүдэй айхабтар ехэ хүсэн үшөөл хангалтагүйгөөр хэрэглэгдэнэ гээд мэдэрхэ хэрэгтэй. Жэшээнь, Улаан-Үдэ Багдарин хоёрой хоорондо автобус ябуулдаг болгохо тухай асуудал олон жэлэй туршада шиидхэгдэнэгүй. Харин Шэтын автоуправлени Шэтэ Багдарин хоёрой хоорондо автобус ябуулдаг болоод байна.

Манай «Нижнеангарсктрансстрой» трестын ажалай амжалтанууд бидэниие баярлуулна. Гэбэшье тус трест Буряадай АССР-эй ажалшадые транспортаар хангалгые һайжаруулха талаар Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй I сессиин тогтоолоор Муя тосхондо ИЛ-14 түхэлэй самоледуудай дэгдэхэ ба бууха зуруудые утадхаха, Улаан-Үдэ Муя хоёрой хоорондо авиарейснүүдые нээхэ гэжэ уялгалагдаһан юм. Энэнь мүнөө болотор дүүргэгдээгүй.

Багдарин тосхонһоо 10 километртэ АН-24 түхэлэй самолёдой ниидэхэ шэнэ аэропорт нээхэ талаар баһал иимэрхүү байдал тохёолдонхой.

Һургуули хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүдэй үндэһөөр манай райондо һургуулинуудай материально-техническэ баазые үндэһөөрнь хубилгаха хэрэгтэй юм.

Районой коммунистнууд, ажалшад 1984 оной ба арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэ-

КПСС-эй БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ ПЛЕНУМ

…РТИИН ХАРААЛҺАН ЗОРИЛГОНУУДЫЕ ДҮҮРГЭХЭ

дэсээ элсүүлхэбди гээд партиин областной комитедые, манай республикын правительствые найдуулнаб.

Трибуна дээрэ Улаан-Үдын авиазаводой директор **Ю. Н. Кравцов** гараба.

— Һургуулиин наһа хүсөөгүй үхибүүдээ эхилээд, һурагшад, ПТУ-гай һуралсагшадые хүмүүжүүлхэ, заводто хүргэхэ асуудалые бидэ [illegible] 1981—1982 онуудта [illegible] байнабди. [illegible] Ленинград, [illegible]

[illegible] нхайнуудынь, һургуулида бүтэдэг македүүд — булта самолет бүтээлгын шэнжэ шэгнэлтэй байха болоно. Түрүүшын үедэ хүүгэдые бидэ эхэ, эсэгэнэрэйнь хэдэг ажалаар һонирхуулха, удаань заводой ажалай алдар солын заншалтай танилсуулха, тиигээд саашадаа залуу хүниие заводто хүдэлхэ мэргэжэлдэ һургаха болонобди. Манай поселогой һургуулиин үхибүүд дүрбэдэхи класснаа эхилжэ заводой цехүүдтэй танилсадаг юм.

Энэ бүхы зорилгые дүүргэлгын эхиндэ социологическа шэнжэлгэнүүдэй бюро эмхидхэгдэжэ, заводой техническэ таһаг бүхэндэ залуушуулые мэргэжэлэй талаар хүмүүжүүлхэ уялгатай тусхай инженерэй тушаал бии болгогдоһон юм. Тэдэнэр поселогой табан һургуули болон 11-дэхи техническэ мэргэжэлэй училищида хүдэлмэри ябуулха уялгатай юм. Тэрэ һургуулинууд болон училищида мэргэжэл шэлүүлхэ хүдэлмэри ябуулагдадаг, училищида стипенди, тусхай хубсаһан үгтэдэг болонхой. Мүн түрэлхидэйшье дунда ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулагдадаг гээшэ.

Энэ бүхы хүдэлмэриин ашаар бидэ мүнөө үеынхидэ адли 60—70 хүниие бэшэ, харин 300 залуушуулые һургуулиин һүүлээр заводто абахаар түсэблэнэбди. Тэдэнэй эрхимүүдынь авиационно институдууд болон бусад дээдэ ба тусхай дунда һургуулинуудта манай заводто хэрэгтэй мэргэжэлдэ һургагдахаар эльгээгдэхэ юм. Гэхэтэй хамта, һургуули дүүргэһэн залуушуул заводто сэхэ орохо бэшэ, түрүүн техническэ мэргэжэлэй училищида заатагүй һургагдахаар хараалагдана. Тиигэжэ бидэн бүри 1982 онһоо эхилжэ, техническэ мэргэжэлэй һуралсалые шэнэлһэн байнабди.

Түргэн амжалта бидэн хүлеэгээгүйбди. Тэрэ тиимэ түргөөр ерэзшьегүй. Гэбэшье 1983—1984 онуудта бидэ техническэ мэргэжэлэй училищи болон поселогойнгоо һургуулинуудтай хамта хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэри ябуулһанай ашаар урдынхида орходоо 5 дахин олон гэхэ гү, али 200 хүниие техническэ мэргэжэлэй училищида һургажа, заводтоо абаһан байнабди. Эндэ һайн, муушье талань бии ааб даа.

Жэшээлэн хэлэбэл, залуушуул экономикын талаар гүйсэд һургагданагүй. Мүн моральна болон материальна урмашуулга, элдэб шагнал, гэр байра болон хүүгэдэй саадта үхибүүдээ оруулха ээлжээн гэхэ мэтэ булта хараада абтаха ёһотой. Эдэ бүхы асуудалнууд элдэб захиралта болон хэмжээнүүд соо хараалагданхай, гэбэшье үнэн дээрээ гүйсэд һайнаар бэелүүлэгдэдэггүй гээшэ. Һургуулиин үхибүүдые зунай сагта заводто, барилгын управленидэ, гэр байрын-коммунальна управленидэ болон ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хүдэлмэридэшье хабаадуулха шухала.

Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой якорна цехэй хүдэлмэришэн **Л. Б. Василенко** үгэеэ иигэжэ эхилнэ.

Ажалай ба дайшалхы үни холын алдарта заншалтай манай заводой коллектив парти болон правительствынгаа ээлжээтэ шиидхэбэри, тогтоолнуудые гүн гүнзэгыгөөр шудалдаг, эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэдэг юм. Юрэнхы эрдэмэй болон мэргэжэлэй һургуулинуудые хубилган шэнэлэлгын проект манай коллективтэ мүн лэ зүбшэгдэн хэлсэгдэһэн байха юм. Эндэ политическэ һуралсалай семинар, кружогуудта, политинформацинуудта үргэн хөөрэлдөөнүүд болоһон байна. Заводоймнай шефтээ абаһан һургуулинуудай, Буряадай гүрэнэй багшанарай институдай багшанар цехүүдтэмнай ерэжэ, хүдэлмэришэдэй дунда ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулһан байха юм. Энэ зүбшэн хэлсэлгын үедэ манай заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад 50 гаран дурадхал һанамжануудые оруулаа һэн.

Заводоймнай коллектив шефтээ абаһан техническэ мэргэжэлэй хоёр училищи болон 5 һургуулитаигаа тон нягта холбоотой юм. Районой һургуулинууд хоорондын һуралсалай-үйлэдбэриин комбинадта заводнай токарна болон слесарна цехүүдые, заводто хэрэгтэй мэргэжэлтэдые һургаха тусхай кабинедүүдые бэлдэжэ үгөө. Заводомнай начальнигай орлогшо М. Е. Тугутовай ударидалга доро залуушуулые мэргэжэлдэ һургаха тусхай совет эмхидхэгдэжэ, ажалаа эхилэнхэй. Бүхы цехүүд болон таһагууднай шефтээ абаһан өөр өөрын классууд болон сад-яслинуудтай. Заводоймнай түрүү хүдэлмэришэд һургуулиин һурагшадтаи уулзажа, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг, хүдэлмэришэн ангиин ажалай алдар солын заншалтай танилсуулдаг, өөрынгөө хүдэлмэриин баян дүй дүршэлые хубаалдадаг юм. Заводой хамһабариин ажахыда һургуулиин һурагшадай зунайнгаа амаралтын үедэ амаржа хүдэлхэ лагерь баригдажа байна.

Энэ талаар ехэ юумэн хэгдэнэ. Гэбэшье КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө бидэ һургуулинууд болон предприятиингаа хоорондын харилсаа холбоое улам бата бэхи, дүтэ болгохын түлөө үшөөл ехээр оролдохо ёһотойбди. Энэ талаар заводтоо һуралсалай үйлэдбэриин комбинат бии болгохо, техническэ мэргэжэлэй училищиин комплекс бариха талаар коллективэймнай урда ехэ, харюусалгатайшье зорилго табигдана. Заводой хүдэлмэришэдэй поселогто шэнэ һургуули баригдахаар болонхой. Тэрэнэй проект зохёохо ба барилгые эрхилхэ мүнгэ зөөри һомолхо талаар партиин областной комитедэй болон республикын Гэгээрэлэй министерствын зүгһөө бидэ туһаламжа хүлеэнэбди.

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленум болон СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ абтаһан залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ багшанарай үүргые дээшэлүүлхэ, тэдэнэй салин хүлһые ехэ болгохо, мүн түрэлхидэй харюусалгые дээшэлүүлхэ гэхэ мэтээр хүүгэдые хүмүүжүүлгын талаар абтаһан шиидхэбэринүүд намайе, эхэ хүниие ехэ баясуулһан байна. Ажал дээрээ амжалтатай, түрүүшүүлэй зэргэдэ ябадагшье һаа, гэртээ хүүгэдээ хүмүүжүүлжэ шададаггүй зон али олон ушардаг гээшэ. Энэ мүнөө манай түрүү хүдэлмэришэдэй, коммунистнуудай арадай депутадуудай анхаралда абтаха ёһотой.

Мүн хүүгэдэй сүлөө сагые бодомжотойгоор эмхидхэхэ асуудал мүнөө анхарагдаха ёһотой. Хүүгэдэй клубуудые эмхидхэхэ, энэ хэрэгтэ һайн мэргэжэлтэдые хабаадуулха шухала.

— Республикымнай арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин тогтоолнуудые, К. У. Черненкын хэлэһэн үгэнүүд соохи тобшолол ба заабаринуудые урма баяртайгаар угтаба,—гэжэ Буряадай АССР-эй гэгээрэлэй министр **П. Ф. Бардаханов** тэмдэглэбэ.

Партиин XXVI съездһээ хойшо республика доторнай һургуулинуудай материальна баазые саашадань бэхижүүлхэ, һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шанар һайжаруулха талаар нилээд хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Үнгэрһэн 3 жэлэй туршада дүн хамта 9784 һууритай 16 һургуули, һургуулиин наһанда хүрөөдүй хүүгэдэй 33 эмхи зургаан ашаглагдаба. Олонхи дунда һургуулинууд кабинетнэ системээр хүдэлнэ. 150 мянган һурагшад түлөөһэгүй номуудаар хангагдана. Багшанарай кадрнууд бэхижүүлэгдээ. Эдэ бүгэдын ашаар һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжараа. Энээниие Улаан-Үдэ, Северобайкальск хотонуудай, Заграйн, Кабанскын болон бусад районуудай һургуулинуудта үнгэргэгдэһэн шалгалтанууд элирхэйлнэ. Гэбэшье КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. М. Беляковой элидхэл дотор бүхыдөө республикын һургуулинуудта һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эрхим һайнаар ябуулагданагүй гэжэ тон зүбөөр шүүмжэлэгдэбэ.

Һаяхан Гэгээрэлэй министерствын коллегиин үргэдхэмэл заседани дээрэ һургуулинуудай ажабайдал шүүмжэлхы ёһоор үзэгдэжэ, бии байһан дутуу дундануудые усадхаха талаар хэмжээ ябуулганууд хараалагдаһан юм. Энэ пленум дээрэ хэлэгдэһэн шүүмжэлэлээр нэмэлтэ хэмжээнүүдые абахабди.

Мүнөө үедэ шиидхэхэ асуудалнуднай олон болонхой. Һургуулиие хубилган шэнэлхын тула олон багшанар, хүмүүжүүлэгшэд хэрэгтэй. Ойрын сагта зургаатай 19 мянган хүүгэд һургуулида ерэхэ байна. Тэдэниие һургахын тула эхин классуудай үшөө 800 шахуу багшанар, тэды шэнээн хүмүүжүүлэгшэд хэрэгтэй. Ушар иимэһээ багшанарые бэлдэдэг училищи болон институдай студентнэрэй тооео олошоруулхыень РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствые гуйһан байнабди.

Буряад һургуулинуудай 25 ондо ондоо номууд шэнээр бэлдэгдэхэ байна. Тиимэһээ авторска коллективэй урда богони болзорто һуралсалай шэнэ программа зохеохо, номуудые шэнээр бэлдэхэ эрилтэ табигдаа. Энэ асуудал мүнөө шиидхэгдэжэ байна.

Зургаатай үхибүүдые һургуулида абалга 1986 ондо эхилхэ юм. Гэбэшье бидэнэр һуралсалай ерэхэ жэлдэ зарим газарта зургаатай үхибүүдые һургуулида оруулжа эхилхыемнай зүбшөөхыень партиин обком болон республикын правительствые гуйнабди.

Зарим хүбүүд, басагад һургуулияа дүүргэхэдээ, тусхай туршалга гараад, һуралсалайнгаа үедэ гараһан ажалай бэлэдхэлэй ёһоор үйлэдбэридэ хүдэлхэ аргатай гэжэ реформо дотор хараалагдана. Иигэжэ юрэнхы эрдэмэй һургуулинууд арадай ажахыда хэрэгтэй кадрнуудые бэлдэхэ болоно.

Һурагшадые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ажалша коллективүүд, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэд ехэхэн хубита оруулха зэргэтэй. Шефүүд, базова предприятинууд болон ажахынууд ургажа ябаһан үетэниие хүмүүжүүлгэдэ харюусалга ехэтэйгээр хандаха болоно.

Һургуули тушаа һаналаа табижа, ехэ туһа хүргэжэ байдаг коллективүүд республика доторнай олон. Тэдэнэй тоодо Улаан-Үдын авиационно завод, нарин сэмбын комбинат, Хоринай районой Үдын совхоз, Зэдын районой Оёорой совхоз, Бэшүүрэй районой «Победа», Яруунын «Дружба» колхозууд оролсоно. Эдэ промышленна предприяти болон колхоз, совхозууд һургуулиин үхибүүдые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ горитойхон нүлөө үзүүлнэ. Һургуули болон ажалша коллективүүдэй хоорондохи иимэ һайн харилсаан аша үрэ ехэтэй гэжэ ажабайдал харуулна.

Шэнэ һургуулинуудые бариха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой. Юуб гэхэдэ, мүнөө үедэ республика доторнай хуушарһан 118 һургуули тоологдоно. Ойрын сагта 60 һургуули, һургуулиин наһа гүйсөөгүй хүүгэдэй 100 эмхи зургаан баригдахаар хараалагдана. Гэбэшье һургуулинуудай барилгада мүнгэ зөөри багаар һомологдоно гэжэ тэмдэглэмээр. Тиимэһээ дээдын албан зургаануудые һургуулинуудай, багшанарай байха гэрнүүдэй барилгада анхарал хандуулжа, нэмэлтэ мүнгэ зөөри һомолхыень гуйнабди.

Бэшүүрэй районой «Победа» колхозой түрүүлэгшэ **В. В. Смолин** үгэ хэлэхэдээ, хүүгэдые зургаатайһаань һургахын тула һургуулинуудай материальна баазые һайнаар түхеэрхэ шухала гэжэ тэмдэглэбэ. Багакуналейн дунда һургуулида зургаатай хүүгэдые абаха арга боломжонууд бии. Байгша оной июнь һарада 784 һууритай шэнэ һургуули ашаглалгада тушаагдаха юм. Тиимэһээ һургуулиин хуушан байшанда зургаатай үхибүүд һураха аргатай.

Залуу үетэниие дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ манай парти горитой анхарал хандуулдаг гээшэ. Манай нютагта үхибүүдые гоё һайханда, спортдо дуратайгаар хүмүүжүүлхэ талаар һайн эрхэ байдал түхеэрэгдэнхэй. Эндэ хүгжэмэй һургуули эмхидхэгдэнхэй. 1971 ондо хүүгэдэй спортивна һургуулиин филиал нээгдэжэ, жэл бүхэндэ 265 һурагшад эндэ бэеэ һорино.

Һургуулиин үхибүүдые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ мүн лэ ехэ анхарал хандуулагдана. 1976 ондо колхознай һурагшадай ажалай ба амаралтын лагерь бариһан юм. Эндэ 6—9 классуудай һурагшад зунайнгаа амаралтын үедэ элдэб янзын тумһэтэ ургамал болон огородой эдеэ ургуулдаг. Тэжээл бэлдэхэлгэдэ, хони хайшалалгада, хүдөө ажахын бусад хүдэлмэридэ һурагшад эдэбхитэйгээр хабаадана. Иимэ лагерь һурагшадай наһанайнгаа мэргэжэлые шэлэхэ хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлнэ.

Механизаторнууд болон машинаар һү һаадаг операторнуудые бэлдэхэ гэхэдээ, манай һургуули машиноведениин тусхай кабинет үгы юм. Гэбэшье «Главснабпросой» магазин һургуулиие хэрэгтэй материалнуудаар гүйсэд ханганагүй.

Хүүгэдые зургаатайһаань һургуулида абадаг болоходомнай, шэнэ багшанар, хүмүүжүүлэгшэд хэрэгтэй болохо. Ушар иимэһээ һургуулида байрын гэрнүүд дуталдаха. Һүүлэй жэлнүүдтэ манай колхоз багшанарта 10 гэр бариһан юм. Гэбэшье багшанарай байха байранууд үшөөл дуталдаһаар. Тиимэһээ бусадһаа түрүүлэн зургаатай үхибүүдые абаха һургуулинуудта байрын гэрнүүдые бариха талаар мүнгэ зөөри түрүүшын ээлжээндэ һомологдохо гэжэ һанагдана.

Манай колхоз һургуулиһаа гадна, хүүгэдэй саадтай, хүдөөгэй техническэ мэргэжэл олгодог 5-дахи училищитай, соёлой комплекстой нягта холбоотой юм. Тиигэжэ бидэнэр үхибүүдые багаһаань хойшо ажалда, түрэл нютагтаа дуратайгаар хүмүүжүүлхые оролдонобди. Энэ оролдолгомнайшье дэмы һаланагүй. Юуб гэхэдэ, һүүлэй жэлнүүдтэ ажахымнай хүдэлмэришэ зоноор дуталдахаяа болёо. Хүдөө ажахын шухала кампанинуудай үедэ ондоо тээһээ хүдэлмэришэдые хүлеэхээ болинхойбди.

Иимэ социальна асуудалнуудые шиидхэлгын ашаар колхозоймнай экономико бэхижэнэ, коллективэймнай урда табигдаһан зорилгонууд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн 3 жэлэй туршада хүдөө ажахын гол продукцинуудые үйлэдбэрилхэ ба гүрэндэ тушааха талаар түсэбүүдээ гүйсэд дүүргэжэ шадаабди. Мүнөө үедэ ажахыдамнай хабарай тарилгын хүдэлмэринүүд эмхитэйгээр үнгэржэ байнхай.

Богонёор хэлэхэдэ, һургуулиие хубилган шэнэлэлгэдэ манай колхоз, арадай депутадуудай сельскэ Совет эдэбхи, үүсхэл ехэтэйгээр хабаадаха. Иигэжэл КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула оролдохобди.

Прибайкалиин районой 3-дахи СПТУ-гай директор **Э. Г. Мадаев** үгэ абаба.

— Татауровай техническэ мэргэжэл шудалдаг 3-дахи училищиин коллектив бүхы совет арадтал КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгые сэдьхэлээ ханангяар, халуунаар угтаһан байна, — гэжэ үгэ хэлэгшэ түрүүлэн тэмдэглэбэ.

Техническэ мэргэжэл олгодог Татауровай училищи 1938 ондо эмхидхэгдэжэ, үнгэрһэн жэлнүүдэй туршада республикын арадай ажахыда 12 мянга гаран мэргэжэлтэдые бэлдэһэн байна. 1977 ондо училищиингаа 3 жэлэй болгогдоһонһоо хойшо 500 мэргэжэлтэдые болбосоролой аттестадтайгаар һургажа гаргаабди. Байгша табан жэлэй гурбан жэлэй туршада түсэбэй ёһоор 805 мэргэжэлтэдые бэлдэхэ һаа, 940 мэргэжэлтэдые арадай ажахыда эльгээгээбди.

Гэхэтэй хамта бүхы талаараа һайн бэлэдхэлтэй, мүнөө үеын мэргэжэлтэдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ училищинуудай материальна үндэһэ һуури шухала удха шанартай гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглэбэ.

Училищиин багшанар-инженернүүдэй коллектив районой партийна болон совет органуудай туһаламжаар материально-техническэ үндэһэ һууриие бэхижүүлхэ талаар хэмжээнүүдые абана. Ерээдүйн хүдэлмэришэдые һайнаар бэлдэхэ тусхай мастерскойнууд, кабинедүүд болон лабораторинууд, хамһабариин ажахы — эдэ бүгэдэ манай хамтын хүсөөр бии болгогдоһон гээшэ. Бэрхэ мэргэжэлтэдые бэлдэхын тула багшанар болон хүмүүжүүлэгшэд, үйлэдбэриин һуралсалай мастернууд өөһэдөө һайн бэлэдхэлтэй байха ёһотой. Ушар иимэһээ партийна организаци болон профсоюзай комитет багшанар болон мастернуудай ажаллаха эрхэ байдалые һайжаруулха, тэдэнэй мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхэ хэрэгтэ саг үргэлжын анхарал хандуулна. Гол предмедүүдые заадаг багшанар манай коллективтэ 20 гаран жэлэй туршада хүдэлнэ. Училищиин коллектив юрэнхы ба мэргэжэлэй һургуулинуудые хубилган шэнэдхэлгэтэй холбоотой бүхы эрилтэнүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ арга боломжотой. Гэхэтэй хамта манай ажалда дутагдалнууд үшөөшье олон байһаар. Жэшээлхэдэ, училищи мүнөө болотор спортивна болон актова заалгүй юм. Энээнһээ уламжалан, хэшээлнүүдһээ гадуур хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие ябуулха арга нүхэсэл доошолно.

— Республикымнай олон томо томо предприятинууд, тэрэ тоодо прибор-бүтээлгын, «Бурятмясопром» нэгэдэлнүүд, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат, судна бүтээлгын завод, республикын худалдаа наймаанай болон эдеэ хоолой промышленностиин министерствэнүүд өөрын училищинуудые баридаггүй, училищинуудаа үргэдхэхэ гэжэ оролдодоггүйнь гайхалтай, — гэзд тэрэ тэмдэглэбэ. — Манай олонхи училищинуудай хүдөө нютагуудта оршодог тула тэдэнэртэ туһалжа байха базова предприяти үгы байдаг. Минии һанахада, бүхы училищинуудта туһалжа байха тиимэ предприятинууд хэрэгтэй.

Арадай депутадуудай районно Соведүүдэй гүйсэдкомууд дунда һургуули дүүргэһэн хүбүүд, басагадые училищида абаха даабаринуудые үгэдэг юм. Зүгөөр тиимэ түсэбүүд техникумүүдтэ үгтэдэггүй. Энээнһээ боложо, техническэ мэргэжэл шудалдаг училищинууд һурагшадые абаха түсэбөө жэл бүри арай гэжэ дүүргэдэг. Тиимэһээ түсэбтэ даабаринууд училищинуудта, мүн техникумүүдтэшье үгтэхэ ёһотой гэжэ үгэ хэлэгшэ һанамжаяа хэлэбэ.

Техническэ мэргэжэл олгодог училищинуудай багшанар болон инженернүүдэй коллективүүд КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй шиидхэбэринүүдые, тэрэ тоодо юрэнхы ба мэргэжэлэй һургуулинуудые шэнэлэн хубилгаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй сессиин баталан абаһан Хуулиие урагшатайгаар дүүргэхын тула бүхы хэмжээнүүдые абаха гэжэ үгэ хэлэгшэ КПСС-эй обкомые, республикын Министрнүүдэй Соведые найдуулба.

ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь **Л. Р. Бартунаев** үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлбэ:

— ВЛКСМ-эй ЦК-гай ээлжээтэ Пленум дээрэ партиин Центральна Комитедэй апрелиин (1984 он) Пленумэй дүнгүүдые зүбшэн хэлсэжэ, комсомолой зорилгонуудые хараалаабди.

Республикымнай комсомолшууд болон залуушуул партиин, ВЛКСМ-эй ЦК-гай шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Буряадай комсомолой организациин байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе ажалай бэлэгүүдээр угтахаяа эрмэлзэнэ.

Түсэбтэ даабаринуудаа болзорһоонь урид дүүргэхэ талаар Улаан-Үдын прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй комсомолой организациин үүсхэлые ВЛКСМ-эй обком һаяхан дэмжээ. Энэ һайн һайхан үүсхэлыень промышленностиин, барилгын, хангалгын албанай организацинуудай, Байгал-Амарай түмэр замай барилгашадай комсомолой организацинууд халуунаар дэмжээ.

Тэрэшэлэн Улаан-Үдын гадар трикотаж хубсаһанай фабрикын Римма Вологдинагай хүтэлбэрилдэг Буряадай комсомолой шанда хүртэһэн бригадын басагад мүн лэ энэ үүсхэлыень халуунаар дэмжээд, түсэбһөө гадуур 4400 хубсаһа нэхэжэ гаргаа.

БАМ-ай залуу барилгашад мүн лэ энэ үүсхэл дэмжэн, эршэтэйгээр ажаллаа. 670-дахи СМП-гэй Михаил Кокориной хүтэлбэрилдэг «Буряадай комсомолец» гэһэн комсомол-залуушуулай бригада табан жэлэйнгээ түсэбые дүүргэжэ, июлиин 1 болотор Витим хүрэтэр түмэр харгын рельснүүдые табихаар шиидэнхэй.

Хүдөөгэй залуушуул ниитын малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр түгэсхэхын, хабарай тарилгын хүдэлмэриие шанар һайнтайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлнэ. Тэдэ коллективүүдэй тоодо Хяагтын совхозой Хираанай-Адагай, Зэдын районой «Октябрьский» совхозой Түбэй һү һаалиин фермын, Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай һү һаалиин фермын комсомол-залуушуулай коллективүүдые нэрлэлтэй. Республикын залуу хонишод сооһоо 25 бригада 100 эхэ хонин бүриһөө зуун хурьга абаад, түлжүүлжэ байнхай.

Бэшүүрэй, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй болон бусад районуудай механизаторнуудай комсомол-залуушуулай бригаданууд хабарай тарилгада илангаяа эдэбхитэйгээр хабаадаба.

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленум арадай депутадуудай Соведүүдэй хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха асуудалда ехэ анхарал хандуулаа. Нютагай Соведүүдэй залуушуулай хэрэгүүдые эрхилдэг саг үргэлжын комиссинууд ехэ хүдэлмэри бэелүүлнэ. Тэдэ комиссинуудта 322 депутат үдэр бүри залуушуулда хабаатай бүхы асуудалнуудые шиидхэлсэжэ, комсомолой организацинуудта тон ехэ туһаламжа үзүүлдэг гээшэ. Гэбэшье залуушуулые хүмүүжүүлхэ, залуушуулай байдаг, ажаһуудаг газарта хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ дутагдалнууд олон. Микрорайонуудые комплексноор хүгжөөхэ асуудал һайнаар шиидхэгдэнэгүй.

Юрэнхы болон мэргэжэлэй һургуулинуудые хубилган шэнэлэлгын гол шухала асуудал гэхэдэ, залуу хүнүүдые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэг мүн болоно. Республикымнай һургуулинуудай олон мянган һурагшад үйлэдбэриин бригадануудта хабаадалсана, ажалай ба амаралтын лагерьнуудта ябалсана.

Гэхэтэй хамта залуушуулые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ дутагдалнууд үшөөшье олон байһаар. Үгэ хэлэгшэ энэ талаар Хойто-Байгалай районой арадай гэгээрэлэй таһагай хүдэлмэриие шүүмжэлбэ.

Юрэнхыдөө комсомолой организацинууд техническэ мэргэжэл олгодог һургуулинуудта улам ехэ анхарал хандуулха ёһотой гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

• ТАСС • АПН •

ХИЛЫН СААНАҺАА

[...]ДУУДТА—АМГАЛАН ТАЙБАН БАЙДАЛ

[...]партийно-гүрэнэй [...]хани ёһоной ал[...] СССР-тэ ерэл[...] соо үнгэргэгдэ[...] дээрэ КПСС[...] Генеральна сек[...] СССР-эй Верховно [...]Президиумэй Түрүү[...] Черненкын, Ко[...] партиин ЦК[...]льна секретарь, Президент Ким [...]хэлэһэн үгэнүүд [...] олониитын ан[...] һонирхол үүс[...]периализмын тон [...]литикые зайсуу[...], буу зэбсэгүү[...] бүтээлгые зог[...]дуудта амгалан [...] хангахын ту[...] Союз гол хүсэ[...] гүрэнүүдаа элсүүл[...] Азидахи байдалые [...] һайжаруулхын [...]хитэйгээр тэмсэ[...] олониитэдэ мэдээ[...] дэлгэрүүлэн тараа[...] хэрэгсэлнүүд

[...] партийно-гүрэнэй [...] албанай хэрэгээр СССР-тэ ерэлгэ, нүхэд К. У. Черненко болон Ким Ир Сенэй хэлэһэн үгэнүүд КНДР-эй хэблэлэй, радио ба телевидениин гол анхаралда байһаар. Газетэнүүд хэлэһэн үгэнүүдые дүүрэнээр толилно. КНДР-эй делегациие Москвада хүндэмүүшэ халуунаар угтаба гэжэ **«Нодон синмун»** газетэ тэмдэглэнэ. Хани ёһоной албанай хэрэгээр СССР-тэ ошолго корей-совет заншалта хани барисаае хүгжөөлгэдэ түүхэтэ шэнэ шата нээхэ байна. Манай арадууд, оронууд бата хани барисаатай юм гэжэ нүхэр К. У. Черненко, Кремль соо үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ. Тэрэниие шиидхэхын түлөө корей арадай эдэбхитэйгээр тэмсэжэ байһан национальна үндэһэн шухала асуудалые совет хүнүүд һайн мэдэдэг, ойлгодог юм. Энэ хадаа американ империализмын гэмээр оронийе хоёр хуби болгожо таһалһан ушар мүн Эбэй ёһоор, демократическа үндэһэ һуури дээрэ, американ сэрэгүүдые Урда Корейһээ гаргаһанай һүүлээр лэ Корей нэгэдүүлэн шиидүүлэгдэхэ ёһотой гэжэ Советскэ Союз залан сэхээр тэмсэнэ. Корейн асуудалые үнэн зүбөөр шиидхэхэ замда империализмын хүсэнүүд, хархис этэгээдүүд бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулна гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглээ. Үнэтэ сагаа гээнгүй, Ази түбидэхи байдалые гуримшуулан һайжаруулха харгы замуудые эдэбхитэйгээр, үнэн сэхээр бэдэржэ олохын түлөө Советскэ Союз шууд сэхээр тэмсэнэ. Корей болон Советскэ Союзай хоорондохи заншалта хани барисаае улам хүгжөөн бэхижүүлхэ гэһэн һайн һайхан хүсэл эрмэлзэлтэйгээр КНДР-эй делегаци Советскэ Союзда ерэһэн байна гэжэ нүхэр Ким Ир Сен мэдүүлээ гээд газетэ үргэлжэлүүлнэ.

Империалистнуудта Ази түби социалис гүрэнүүдтэ эсэргүү тэмсэлэй үшөө нэгэ, зүүн фронт болоно гэжэ К. У. Черненко тэмдэглээ гэжэ **Монголой радио** дамжуулна. Тэндэ США сэрэгэй олон баазануудые, опорно пунктнуудые байгуулаа, ядерна буу зэбсэгүүдые тараан тодхоо. Советскэ Союзай һанамжын ёһоор, Алас-Дурна зүгтэ этигэл найдалай хэмжээнүүдые бэелүүлгэ бүгэдэ ниитын эб найрамдалай үндэһэ һуурие бэхижүүлхэдэ нилээд туһалха байна.

ГДР-эй **«Нойес Дойчланд»**, Болгариин **«Работническо дело»**, США-гай **«Вашингтон пост»**, Францийн **«Эко»**, Кипрэй **«Харавги»** газетэнүүд, Японой **Кнодо цусин**, **Франс Пресс**, США-гай **АП**, Сириин **САНА** гэдэг информационно агентствэнүүд КНДР-эй делегациин хани ёһоной албанай хэрэгээр Москвада ерээд байһан тухай, эндэ боложо байһан хөөрэлдөөнүүд тухай материалнуудые дэлгэрэнгыгээр толилно, үргэнөөр дамжуулна. Азидахи түгшүүрилтэ байдалай түлөө США болон тэдэнэй союзнигууд харюусаха ёһотой гээд Советскэ Союз тоолоно гэжэ К. У. Черненко үгэ соогоо тэмдэглээ.

ЖЭЛЭЙ СУГЛААН

НЬЮ-ЙОРК. 200 гаран томо ехэ американ корпорациие, совет гадаадын худалдаа наймаанай эмхиие нэгэдүүлдэг американ-совет худалдаа наймаанай—экономическа соведэй (АСТЭС) жэлэй VIII суглаан эндэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр.

Эндэ нээгдэһэн пленарна заседани дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкын эльгээһэн амаршалгые суглаанда хабаадагшад халуун альга ташалтаар угтаба. Совет делегациие толгойлогшо, АСТЕС-эй түрүүлэгшэнэрэй нэгэн В. Н. Сушков амаршалгын текстые соносхон уншаа.

Дэлхэйн хоёр ехэ гүрэнэй худалдаа наймаанай бүлэгөөрхидэй хөөрэлдөөгөө таһалангүй, харилсаа холбоогоо үргэдхэжэ, али алиндань ашатай туһатай худалдаа наймаа хэхэ хүсэлэнтэй байһыень энэ суглаан элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ В. Н. Сушков заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ.

Бүхы оронуудтай адли тэгшэ эрхын, аша туһын үндэһэ һуури дээрэ худалдаа наймаанай-экономическа харилсаа хүгжөөхые СССР ехэтэ оролдоно гэжэ Совет делегациие толгойлогшо мэдүүлээ. Абаһан уялгануудаа американ талын хэлбэришэгүйгөөр сахяад байгаа һаань, совет-американ худалдаа наймаан амжалтатайгаар хүгжөөгдэхэ аргатай.

Манай түби дэлхэй дээрэ амгалан ёһоор зэргэ оршохо харгы замуудые бэдэржэ олохо ёһотойбди гэжэ АСТЭС-эй түрүүлэгшэнэрэй нэгэн У. Верити үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ. Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха гээшэ бидэнэй гол зорилго болоно Ядерна дайнда гансал илагдагшад байха ёһотой гэжэ ойлгохо зэргэтэйбди. Тиимэһээ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо шухала.

ҮНДЭР СЭГНЭЛТЭ

ТУНИС. Палестинын ФАТХ гэжэ эмхиин ЦК-гай заседани эндэ болобо. ФАТХ-ын ЦК-гай гэшүүн Салах Халаф түрүүтэй Палестинын национальна сүлөөрэлгын түлөө хүдэлөөнэй (ФАТХ) делегациин албанай хэрэгээр майн 17-һоо 21 болотор СССР-тэ ошожо, хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые зүбшэн хэлсэбэ. Энэ хөөрэлдөөндэ заседанида хабаадагшад үндэр сэгнэлтэ үгэхэ зуураа, делегациин Советскэ Союзда ошоод байха үедэ хэгдэһэн хөөрэлдөөнүүд ашатай туһатай байна.

ОЛИМПИИН ХАРТИИЕ САХИХА

ГАВАНА. Олимпийскэ хүдэлөөнэй гуримуудые, гол ёһонуудые Холбоото Штадуудай хазагайруулһанһаа, Кубын болон бусад социалис оронуудай спортсменүүдэй аюулгүй байдалда уршаг тойбо татаһан Лос-Анджелестахи байдалһаа уламжалан, зунай Олимпиин XXIII наадануудта хабаадалсахаяа арсаха гэһэн шиидхэбэри Кубын НОК баталан абаба.

Кубын атледүүд Олимпиин хүдэлөөн үгэ зорилгонуудта үнэн сэхэ, Олимпиин хартиин дүримүүдые сахяад лэ байгаа һаань, элдэб федерацинуудай эмхидхэһэн мүрысөөнүүдтэ хододоо хабаадалсахаар бэлэн юм гэжэ комитедэй мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Лос-Анджелеста Олимпиин наадануудта бэлэдхэлэй хойноһоо Кубын НОК анхаралтайгаар адаглаһан байгаа. Тиин Олимпиин хартиие хазагайруулһан дээрэһээнь манай спортсменүүд мүрысөөнүүдтэ хабаадажа шадахагүй юм.

НИКАРАГУАГАЙ ПАТРИОДУУДАЙ АМЖАЛТА

МАНАГУА. США-гай сэрэгэй-транспортна авиациин ба далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй кораблинуудай дэмжэлгэтэйгээр Никарагуагай контрреволюциин бандануудай хэһэн эгээл ехэ добтолго урагшагүйдэбэ. Һүүлэй үдэрнүүдтэ сандинис зэбсэгтэ хүсэнүүд, арадай милициин отрядууд США-гай тагнуулай түбэй захиргаанай республикын хойто ба урда районууд худар эльгээһэн 8 мянган хүнһөө бүридэдэг империалис хүлһэншэдэй армида шанга харюу сохилто үгэһэн байна.

Республикын Оборонын министерствын баримта мэдээнүүдэй ёһоор, шанга байлдаануудай үедэ СНА-гай ба «милисианогой» сэрэгшэд контрреволюциин удамаршадай онсо түшэглэдэг байһан нютагай «дириаген» ба «сеговия» гэдэг командованинуудые хүреэлжэ, бута сохиһон байна. Тус тустаа 1200-һаа доошо бэшэ хүнтэй эдэ бандит ёһоной бүлэглэлнүүдые ЦРУ-гай советнигууд эмхидхэн байгуулһан юм. Республикын хойто, баруун-хойто, баруун-урда хубинуудта эдэ бүлэглэлнүүд илангаяа ехэ хохидолдо ороо. Матагальпа, Хенотегэ хадануудта, мүн Рио-Бланко гэжэ мүрэнэй нуга голдо бандануудай зарим хубинь хүреэлэгдэшэһэн байгаа.

МҮНӨӨДЭР — ХИМИГЭЙ ҮДЭР

ОЛОН ШЭГЛЭЛТЭЙ ШЭНЖЭЛГЭНҮҮД

Байгша оной февраль соо ородой агуухэ эрдэмтэ-химик Д. И. Менделеевэй түрэhөөр 150 жэлэй ойе совет арадтай тэмдэглээ hэн. Тэрээн шэнги эрдэмтэд үсөөн байгаа юм. Эрдэмэй, промышленностиин хүгжэлтэдэ оруулhан хубитыень бодотоор сэгнэжэ, эрдэм ухаанийе түсэбэй ёhоор хүгжөөхэ, манай ороной үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые шэнжэлхэ, ашаглаха, тэрэниие индустрижүүлхэ, химижүүлхэ ябадалнуудай, мүнөө үеын научно-техническэ эрид хубилалтын эхин шата табигшадай нэгэн гэжэ тэрэниие баталха эрхэтэйбди.

Манай ажахыда химитэй холбоогүй нэгэшье hалбари үгы юм. Химижүүлгэ хадаа промышленна ба хүдөө ажахын үйлэдбэриин хүгжэлтые эршэдхэхэ гол нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь гэжэ мэдээжэ.

Жэшээнь, 1984 оной түсэбөөр химическэ промышленностиин продукци худалдагга 3,7 процентээр, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэ — 3,7, ашаг олзо нэмээлгэ — 8 процентээр үлүүлэн дүүргэгдэхэ гэжэ хараалагданхай. Түс hалбари бүхы арадай ажахые ашаг үрэтэйгөөр хүгжөөлгэдэ нүлөөлхэ, Эдеэ хоолой болон Энергетическэ программануудые бэелүүлгэдэ хубитаяа оруулха уялгатай юм.

Мүнөө үеын химиин продукци гэбэл, имагтал олон миллион тонно үтэгжүүлгэ, гербицидүүд, тэжээлэй белок, бензин, парафинууд, искусственна аргаар хэмэл бүд, каучук, шинэ, элдэб кислота, электронно, атомна гэхэшэлэн промышленностиин шэнэ hалбаринуудай бии болоожо, хүгжэхэтэй хамта шухала хэрэгтэй гэжэ тодорhон эрхим шанартай аад, үдэрhөө үдэртэ улам олошоржо байhан шэнэ материалнууд болоно бшуу.

Энэ талаар СССР-эй АН-ай СО-гой Буряадай филиалай химигүүд олон ондоо шэнжэлгэнүүдые, тэрэ тоодо СССР-эй Наукануудай академиин, Эрдэм болон техникын талаар Гүрэнэй комитедэй даабаряар, тэрэшэлэн «Сибирь» гэжэ комплексно программаар эрхилдэг юм. Органическабэшэ материаговеденеэр теоретическэ болон туршалгын ехэ хүдэлмэри ябуулhанай эсэстэ урдань үзэгдөөгүй материалнууд абтана, тэдэниие үйлэдбэрилэн гаргаха онол аргануйд зохёогдоно. Тэдэнь электронно техникэдэ, химическэ промышленностьда тон хэрэгтэй юм. Тэдэ материалнуудай үндэhөөр түсхай шанартай оптическа квантова генераторнуудые бүтээдэг байна.

Органическабэшэ материалнуудые бүрилдүүлхэ хүдэлмэри хадаа урид лабораторидо хэгдэhэн теоретическэ түхайлалтануудые батадхаха зорилготой юм. Гэхэ зуура имагтал түрүүшынхиеэ бүридүүлэгдэhэн бэшэ, харин урдань үргэнөөр хэрэглэгдэжэ байhан материалнуудые шадамараар хубилгаhанай үндэhөөр шэнэ материалнууд байгуулагдана бшуу. Дабхасуулан бүридүүлэгдэhэн материалнууд илангаяа hонирхолтой. Ондо ондоо хальhануудые hэлгүүлэн дабхасуулhанай ашаар электроникодо хэрэгтэй болодог физическэ элдэб шанартай материалнуудые байгуулжа боломоор. Тиихэдэ элэдэг, жэбэрдэггүй органическабэшэ хамгаалалтын түрхисэнүүдые машина болон оньhон түхеэрэлгэнүүд дээгүүр гүйлгэхэ технологинуудые зохёохо хүдэлмэри түрүүшынхеэ эхилэгдээ. Элэhэн детальнуудые hэльбэн шэнэлхэ талаар түс технологи тон таарамжатай. Республикын «Сельхозтехника», «Бурятферммӓш» нэгэдэлнүүд, Шэнэ-Бэрээнэй автозаhабарилгын завод, бусад предприятинууд энээгээр hонирхонхой.

Органическабэшэ материалнуудай хажуугаар органическа полимерэй үндэhөөр шэнэ материалнуудые бүрилдүүлхэ хүдэлмэринүүд урданайхидал адляар ябуулагдана.

Энэ талаар арадай ажахын хэрэглэмжын ехэ болохо тума —196-hаа + 250 = 300 градус хүрэтэр температурада, мүн тиихэ зуураа ультрафиолетовэ-наранай шанга радиацитай, — 70-hаа + 40 градус хүрэтэр эгсэ хубилдаг температуратай Зүүн Сибириин болон холын Хойто зүгэй хүйтэн шэрүүн эрхэ байдалые тэсэжэ, ашаглагдаха аргатай полимернэ материалнуудые байгуулха асуудал улам хурсаар табигдана.

Энээнhээ уламжалан, шэнэ техникэдэ тааруулагдаhан онсо шухала хэдэн шанартай аад, азот, кислородые бүридэлдөө оруулhан гетероциклическэ полимернүүдые бүрилдүүлхэ талаар түсгаар шэглүүлэгдэhэн шэнжэлгэнүүдые химиин таhагай полимерэй лаборатори эрхилдэг юм.

Дурсагдаhан полимернүүдэй үндэhөөр сабуу, хамгаалалтын түрхисэ, хуйха, лак, стеклопластик гэхэ мэтэ синтетическэ болон композиционно полимернэ материалнууд, мүн халуунда тэсэмгэй хэдэн шэнэ полимернүүд бүтээгдээ. Тэдэнь Кемеровэй «Карболит» заводто болон лак, шэрэ үйлэдбэрилдэг комбинадта, Москвагай «Пластмассы» заводто жэлэй 375 мянган түхэриг ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэгдэнэ.

Забайкалиин, нэн түрүүн Буряад ороной байгаалиин баялигуудые зүбөөр хэрэглэхэ, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдыень хүгжөөхэ асуудалнуудта Буряадай филиалай химигүүд онсо анхарал хандуулна. Шанаржуулхада хүшэр рудануудые термохимическэ аргаар шанаржуулха зорилготой эрдэмэй шэнэ шэглэлые технологууд зохёожо байнхай. Тэрээнhээ үндэhэлэн, ашагта малтамалай промышленностьда зорюулагдаhан, үлэгдэлгүй технологическа тон шэнэ процессүүдые байгуулха талаар шэнжэлгэнүүд хэгдэнэ. Үлэгдэлгүй технологиин, уhаяа тэхэрюулэн хэрэглэхэ бүтүү системэнүүдэй ашаар оршон тойронхи байгаалида муу нүлөө огто үзүүлэгдэнэгүй гэхээр. Мүн ашагта малтамал шанаржуулгын комбинадуудта мүнөө үедэ хэрэглэгдэдэг технологическа онол аргануудыень нарижуулха талаар хүдэлмэри ябуулагдана. Жэшээнь, шачар муутай рудануудhаа вольфрам илгалгые дээшэлүүлхэ хэдэн зууршалгануд Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадта, мүн СССР-эй Үнгэтэ металлургиин Бүхэсоюзна «Союзредмет» нэгэдэлдэ дурадхагдаа. Бага Ойногорой, Жарчихинска, Колобковско хэбтэшэнүүдэй молибденэй шанаржуулхада хүшэр рудае болон алюмо-силикатна түүхэй эд—сынныридүүдые болбосоруулгын технологическа аргануд зохёогдоо. Озёрно, Холоднинско хэбтэшэнүүдэй колчеданно - полиметаллическа рудануудые түсхай ванна соо хайлуулhанай үндэhөөр, улам дүүрэнээр ашаглаха арга олгохо шэнжэлгэнүүдтэ шэнэ шэглэл бии боложо байнхай.

Үйлэдбэритэй, hалбариин болон академическэ эрдэм-шэнжэлгын гол институдуудтай, дээдэ hургуулинуудтай Филиалай химигүүдэй харилсаа холбоонууд бүри үргэдэнэ. Венгри, Болгари, Германиин Демократическа Республикын эрдэмтэдтэй хамтын шэнжэлгэнүүд эрхилэгдэнэ.

Эрдэмэй асуудалнуудые комплексноор шиидхэхэ, шэнжэлгэнүүдые үргэдхэхэ, урданай научна шэглэлнүүдые батадхаха гэбэл, шэнжэлгэнүүдэйнгээ шанарые саашадань дээшэлүүлхэ, гол шухала болон хамhабариин хүдэлмэринүүдые зохидоор тааруулха гээшэ тон шухала гэжэ манай химигүүд, мэргэжэлэйнгээ hайндэрые угтажа байхадаа, hайн ойлгоно.

Ф. АЛЕКСЕЕВ,
А. ИЗЫНЕЕВ,
Буряадай филиалай химиин лабораторинуудые даагшанар, химическэ эрдэмэй кандидадууд.

НЮТАГ НЮТАГАЙ hОНИН

hУРГУУЛИ ДҮҮРГЭГШЭДЭЙ УУЛЗАЛГА

Хабар набша намаагай сэсэглэн задарха үедэ үнгэргэгдэдэг дунда hургуули дүүргэгшэдэй слёт манай райондо заншалта юм. Эндэ hаяхан үнгэргэгдэhэн слёдто hургуули дүүргэгшэд, предприятинуудай, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хабаадаа. ВЛКСМ-эй Захааминай райкомой нэгэдэхи секретарь Н. Дабалаева слёдые нээгээд, «Эхэ орондомнай шинии ажал хэрэгтэй» гэhэн элидхэл хэбэ.

hүүлэй жэлнүүдтэ hурагшадые хүдэлмэридэ бэлдэлгын бааза райондомнай нилээд hайжараа гэжэ элидхэлшэ нэн түрүүн тэмдэглээ. 1975 онhоо Закаменск хотодо hургуулинууд хоорондын hуралсалай комбинат хүдэлнэ. Тэндэ Закаменскын 4 hургуулиин, Холтоhоной hургуулиин hурагшад hурадаг юм. Тэдэнэр оёдолшоной, барилгашанай, электро-механигай, тогоошоной, жолоошоной мэргэжэлтэй танилсадаг. Хүдөөгэй hургуулинуудта механизаторай, машинаар hү haадаг операторай болон хүдөө ажахын бусад мэргэжэлдэ hургадаг юм. Гурбан жэлэй туршада хүдөөгэй hургуулинуудта 719 hурагша ажалай бэлэдхэл гараа. Байгша ондо бэеэ даажа, наhанайнгаа үргэн харгыда гарахаяа байhан 490 хүбүүд, басагадай саашанхи замаа, өөрынгөө ажаллаха газарые зүбөөр олохо бэзэ гэжэ элидхэлшэ найдажа байhанаа мэдүүлбэ.

Удаань Зэдын комбинадай Кустын hуралсалай комбинадай начальник П. А. Коцюба, 14-дэхи СГПТУ-гай ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Л. Иванова, Закаменскын 2-дохи дунда hургуулиие дүүргэгшэ С. Правитель, районой арадай гэгээрэлэй таhагые даагша О. А. Батуева, ВСТИ-гэй доцент Н. В. Олзоева, арадай депутадуудай Захааминай райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо С. К. Бухаев гэгшэд үгэ хэлэhэн байна.

Следто хабаадагшад районой hургуулинуудые дүүргэгшэдтэ хандаhан хандалга баталан абаа.

В. ШАГДУРОВ.

АМГАЛАН БАЙДАЛДА ЗОРЮУЛНА

Эб найрамдалай совет фондодо туhаламжа үзүүлхэ республиканска комисси үйлэдбэриин «Бурждлезобетон» нэгэдэлэй 3-дахи филиалай коллективтэ энэ жэлдэ хоёр дахин баяр баясхалан хүргөөд байна. Ушарынь гэхэдэ, тус предприятиин хүдэлмэрилэгшэд январь соо 953, февральда 257 түхэриг мүнгэ совет фондын жасада оруулаа.

Филиалай хүдэлмэрилэгшэд өөhэдөө бухгалтеридэ мэдүүлгэ барижа, салин хүлhэнэймнай нэгэ үдэрэй түлбэриие эб найрамдалай жасада оруулыт гэжэ гуйhан байха юм.

С. БОГУСЛАВСКИЙ.
Кабанскын район.

ДУЛААНААР УГТАГДАБА

Гүрэнэй Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрта Цырен Шагжинай «Будамшуу, Будамшуу...» гэhэн зүжэг шэнээр табигдажа, харагшадай үндэр сэгнэлтэдэ хүртэбэ. Удаhан хүн зондо туhалхые оролдодог, ябуул дундаа баян, ноёдые мэхэлжэ шададаг, hонор, hүбэлгэн ухаатай, хүхюун, шогууша зантай Будамшуугай ролиие республикымнай арадай артист М. Елбонов шадамар бэрхээр гүйсэдхөө. Зүжэгэй бусад рольнуудта Н. Токуренова (Пяглай), Ч. Ринчинов (hорнии), Д. Сультимов (Шэрээтэ лама), И. Цыбикжапов (Найдан), Д. Дамдинова (Гэрэл) болон бусад хабаадана.

Харагшадай зүжэгые hайнаар угтагдаhанда режиссер-табигша Т. Б. Бадагаевагай габьяае тэмдэглэмээр. Зүжэгтэ Буряадай арадай поэт Д. З. Жалсараевай шүлэгүүд, композитор Ю. И. Эрдынеевэй хүгжэм хэрэглэгдээ. Уран зурааша Е. Будажапова зүжэгэй шэмэглэлые бэлдэhэн байна.

Х. СОКТОЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Буряадай АССР-эй арадай артист М. Елбонов Будамшуугай рольдо.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

hОНИРХОЛТОЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Республикымнай мэдээжэ уран зохёолшод Ким Балков Андрей Румянцев хоёр Кабанскын районой ажалшадтай уулзаба. Тодорхойлбол, Тимлюйн асбоцементнэ зүйлнүүдэй заводой хүдэлмэришэдтэй, Каменскын 4-дэхи СПТУ-гай 1-дэхи, 2-дохи hургуулиинуудай hурагшадтай, хүүгэдэй ясли-садай хүмүүжүүлэгшэдтэй ехэ hонирхолтой хөөрэлдөөн болоо. Хүндэтэ айлшад өөhэдынгөө зохёохы ажал, ерээдүйн түсэбүүд тухай хөөрөөд, шүлэгүүдээ болон бүтээлнүүдэйнгээ хэhэгүүдые уншаhан байна.

Т. ТРЕТЬЯКОВА.

БУЛТА БАЯРТАЙ

Баунтын районой түб Багдарин hууринда 200 гаран hууритай хүүгэдэй комплекс ашаглалгада орожо, ёhотой «зээдтээ» hаяхан үүдээ сэлин нээбэ. Өөрсэ түхэлтэй проектээр баригдаhан комплексын байшан соо унталгын, нааданай hарууль үргэн таhалганууд, хүгжэмэй зал, кухни бии. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, хүүгэдые hайнаар харууhалхын тула бүхы эрхэ байдал түхеэрэгдээ.

Тиихэдэ хүмүүжүүлэгшэдэй ба техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив өөhэдын медсестратай, түсхай эрдэмтэй методисттай болобо. Энэ шэнэ комплексын ашаглалгада ороходо, хүнүүд ехэ, багагүй баяртай.

П. ЛОСЕВ.

ЭРХИМЭЭР ХАНГАНА

Почтальонние гэр бүхэндэ хүлеэдэг. Радио, телевизорэй биишье hаань, журнал, газетэгүйгөөр мүнөө үеын хүнүүдэй hонирхол хангагдадаггүй бшуу.

Улаан-Үдын хэлхээ холбооной 9-дэхи отделениин Г. Г. Мергиневагай ударидадаг почтальонуудай бригада саг болзортонь газетэ, журналнуудые хүн зондо хүргэхэ гэhэн уялгаяа амжалтатай дүүргэдэг. Бригадын гэшүүд эбтэй эетэйнүүд. Хэн нэгэнэйнгээ үбдөө hаань гү, али ямар нэгэн ушарай гараа hаа, тэрэниие заатагүй hэлгэдэг, харюусалга ехэтэй хүнүүд юм.

Галина Георгиевна Мергиневагай бригада үдэр бүринигөө даабаринуудые 130 процент дүүргэжэ амжадаг.

Хэлхээ холбооной 34-дэхи отделениин Мария Михайловна Гордовагай хүтэлбэрилдэг бригадынхид эрхим почтальонууд гэжэ элирэнхэй. Хаана, хэндэ, ямар газетэ, журналнууд хүргэгдэхэ ёhотойб гэhэн бүридхэл эндэ hайнаар хэгдэдэг, саг үргэлжэ хинагдажа байдаг. Тиимэhээ почтово корреспонденциин үгы болохо ушар огто дайралдадаггүй юм.

Бүхыдэнь абаад харахада, Улаан-Үдын почтамтаар үдэр бүри 53927 газетэ, журнал, оло мянган бэшэг, бандероль городто ажаhуугшадта таraагдана. Игэжэ почтальонуудай хүсөөр хүн зон шэнэ hонинуудтай танилсана ха юм.

Б. СОТНИЧ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Майн 27-hоо июниин 2 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 27

ХИМИГЭЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55—Химигэй үдэртэ баримтата фильмүүд. 10.40—«Будильник». 11.10—«Советскэ Союзда алба хэнэб». 12.10—«Элүүр энхэ байлга». 12.55 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 13.25 — «Совет газар дээрэ уулзалга». 13.40—«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 14.40 — «Хүгжэмтэ киоск». 15.10—Үхибүүдтэ уран hайханай фильмүүд. 16.10—Мүнөөдэр—химигэй үдэр. СССР-эй Химическэ промышленностиин министр В. В. Литов дамжуулгада хабаадаха. 16.40 — Хүгжэмтэ дамжуулга. 17.25 — Аяншалагшадай клуб. 18.25—Рязаниин гүрэнэй ород арадай хоорой концерт. 19.05—Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.50—Мультфильм 20.30—Концерт. 20.25—Футболоор Европын чемпионат. Эдиршүүл. Англиин ба СССР-эй суглуулагдамал командануд. 2-дохи шата. 21.35 — Архитектура. Архитектор И. Покровский. 22.00 — «Время». 22.35 — Хилын харуулшадта зорюулагдаhан концерт. 00.05 — Шэнэ hонин.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Зарядкада зогсогты!». 9.20 — Татарай гүрэнэй оперо болон балетэй театрай солистнуудай хабаадалгатай концерт. 10.00—«Ород хэлэн». 10.30 — «Геворг Эмин. Избранные»—баримтата фильм. 10.55 — СССР-тэ Уласхоорондын хүгжэмтэ хоёрдохи фестивалиин концерт. 11.45 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 12.55 — Гайхамшагта совет гүйсэдхэгшэд — Ленинскэ шангай лауреадууд. М. Биешу дуулаха. 14.00—«Фронтын ханинарай клуб». 51-дэхи армиин ветерануд уулзаха. 15.30 — «Два капитана» — 6 серитэй уран hайхан… (2-дохи сери). 16.45… корреспондентнүүд… 17.15—Баримтата фи… — Мультфильм. 18.… арадай В. Андреевэй… жэтэ оркестрэй конц… — «Вам телеграмм… hайханай фильм. 20.… нэй ородой музей… «Амгалан нойрсогты… шуул». 21.15—«Кино»… дай анхаралда». 22.… та славы» — Ленингр… лолой арканууд тух… тата фильм. 22.45—Ф… Европын чемпионат… шүүл. Венгриин ба … суглуулагдамал ком… (2-дохи шата). 24.30—… балгаар уласхоорон… сөөн. 24.00—Футболо… пын чемпионат. … Шотландиин ба П… суглуулагдамал ком… (2-дохи шата).

ПОНЕДЕЛЬНИК, 28

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Мультфильмнүүд. 10.15 — «Асиф, Басиф, Агасиф» — үхибүүдтэ уран hайханай фильм. 11.20 — «Ан амитадай аймагта». 12.20 — Шэнэ hонин. (12.25 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ hонин. 15.35—Хилын харуулшадай үдэртэ баримтата фильмүүд. 16.35—«Мэдэхэ, шадаха бай». 17.25—И. С. Бах, Хүгжэм. 17.45 — «Эжы, аба бидэ гурбан — спортивна бүлэбди». 18.45 — Ашхабад хотын хүүгэдэй филармониин скрипачнуудай ансамблиин концерт.

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Байгал» — нютагуудай hонин. 19.10 — Экономикын талаар шэнжэлэл. 19.25 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — Буряад хэлэнэй хэшээл.

Москва. 20.30 — Мүнөөдэр — Хилын харуулшадай үдэр. СССР-эй КГБ-гэй хилын харуулай сэрэгүүдэй штабай начальник генерал-лейтенант Ю. А. Нешумов үгэ хэлэхэ. 20.45 — Мультфильм. 20.55—Киевэй Гүрэнэй Лесси Украинкын нэрэмжэтэ академическэ театрай «Надеяться» гэhэн фильм-зүжэг. 22.00 — «Время». 22.45 — Фильм-зүжэгэй үргэлжэлэл. 23.35 — Футболой шэнжэлэл. 00.05 — Фильм-концерт. 00.25 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 —Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.40 — Байгаали шэнжэлэлгэ. 3-дахи класс. 9.55 — «Автомобиляар ябаха дуратайшуулай анхаралда». 10.10 — «Ород хэлэн». 11.00 — Гадаадын ороннуудай уран зураг. 12.00—«Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 12.30 — Мүнөөнэй прозын залуу герой. 13.00 — Залуушуулай сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгэ тухай. 13.35 —Ажахы эрхилэлгын hургуули. Бригадирай нэрэ хүндэ. 14.05 — Н. В. Гоголь. Ажабайдалай ба зохёохы ажал ябуулгынь хуудаhанууд. 15.10 — Людвиг — Ван Бетховен. 16.05 … hонин.

Улаан-Үдэ. 17.50 — … булаг» — телеальм… — Байгаали хамгаал… дамжуулга.

Москва. 19.00 — … рэгүүд ба хүнүүд… «Первый баталист, р… — Баримтата фильм…

Улаан-Үдэ. 19.45 — … холнууд.

Москва. 20.00 — … саад».

Улаан-Үдэ. 20.30 … зниие хүн бүхэн м… той» гэhэн циклhээ…

Москва. 21.00 — … нойрсогты, багашуул… Уласхоорондын … 22.00 —«Время». 22.… на возврата» — ура… най фильм.

ВТОРНИК, 29

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.50 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Эжы, аба бидэ гурбан — спортивна бүлэбди». 11.05 — «Надеяться» — фильм-зүжэг. 13.00 —Шэнэ hонин. (13.05 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ hонин. 15.35 — «Табан жэл — хүн бүхэнэй хэрэг». 16.15 — Аршаан булагта хизаарай дуунууд. 16.45—«ПТУ-да ямар мэргэжэлдэ яажа hурганаб? 17.15 —«Фильм о счастливой женщине» — баримтата фильм. 17.25 —«Буратиногой выставкэ». 17.55 — Фильм-концерт. 19.00 — В. И. Ленинэй түбэй музейн 60 жэлэй ойдо.

Улаан-Үдэ. 19.30 — «Байгал» — нютагуудай hонин.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — ВСЖД-гэй Улаан-Үдын отделениин 50 жэлэй ойдо. 20.30—«Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.55 — Юун? Хаана? Хэзээ? — телевикторина. 22.00 — «Время». 22.30 — «Осенних дней очарованье»—теле-зүжэг. 23.45 — «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — Футболоор Европын чемпионат. Эдиршүүл. СССР-эй ба ГДР-эй суглуулагдамал командануд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 —Баримтата фильм. 9.35, 10.45 — Байгаали шэнжэлэлгэ. 2-дохи класс. 9.55 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 10.10, 14.35—Француз хэлэн. 11.05— ПТУ-гай hурагшадта. Гоё hайханиие ойлгожо hургаха. 11.35—В. Маяковский. «Хорошо» гэhэн поэмэ». 12.35 — «Шатарай hургуули». 13.10 — «hурагшадта хилээмэн тухай». 13.50 — «Эрдэм — ухаан —хүсэн». 15.10 —Людвиг-Ван Бетховен. 16.10 — Шэнэ hонин.

Улаан-Үдэ. 17.35 — «От колыбели на всю жизнь» —баримтата фильм. 18.3… мой шэнжэлэл. 18.… бараа — арад зон…

Москва. 19.30 — … фильм.

Улаан-Үдэ. 19.45 — … холнууд.

Москва. 20.00 — … фильм.

Улаан-Үдэ. 20.00 — … тэ забhарлалга.

Москва. 21.00 — … нойрсогты, багашуу… — «...16 хүрэтэр ба т… дээшэ наhанайн гэ… жуулга. 22.00 — … 22.30 — «Звуки го… долоон серитэй у… най фильм (Ирланд… сери). 23.20 — hу… гаар уласхоорондын … сөөн.

СРЕДА, 30

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Буратиногой выставкэ». 10.25 — Концерт. 10.50 — Аяншалагшадай клуб. 11.50 — Шэнэ hонин. (11.55 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ hонин. 15.35 — Социалис ороннуудай баримтата фильмүүд. 16.20 — Башкирай уран hайханай коллективүүдэй концерт. 16.55 — «Поэзи». А. С. Пушкин. 17.45 — Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ. 18.15 — «...16 хүрэтэр ба тэрээнhэ дээшэ наhанай» гэhэн дамжуулга.

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Саян» — хүдөөгэй ажалшадта зорюулагдаhан дамжуулга.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Байгал» — нютагуудай hонин. 20.10 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.25 — «Живые и мертвые» — уран hайханай фильм (1-дэхи сери). 22.00—«Время». 22.35 — Искусствын уран бэлигтэнэй концерт. 23.50 — Долоон хоногой спорт. 00.20 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — Баримтата фильм. 10.00 — «Вылет задерживается» — уран hайханай фильм. 11.15 — Баримтата фильм. 11.35 — «Будильник». 12.05 — «Гэр бүлэ ба hургуули». 12.35 — Немец хэлэн. 13.05 — Искатели затонувшего города» — үхибүүдтэ фильм. 14.15 — «Хүн. Газар дэлхэй. Юртэмсэ». 15.00 — Спортивна дамжуулга. 15.30 — Шэнэ hонин.

Москва. 19.00 — «Эрдэм ухаан ба ажабайд… Концерт.

Улаан-Үдэ. 19.45 — … та» гэhэн киноочерк…

Москва. 20.00 — … фильм. 20.10 — … шэнжэлэл.

Улаан-Үдэ. 20.25 — … агитаторнууд бол… форматорнууд». … носхолнууд.

Москва. 21.00 — … нойрсогты, багашу… Арадай аялга ду… — «Эб найрамдал … шуул». 22.00 — «Вре… «Звуки города» — … ритэй уран hайхан… (2-дохи, 3-дахи сери…

ЧЕТВЕРГ, 31

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Хүхюун стартнууд». 10.40 — «Живые и мертвые» — уран hайханай фильм. (1-дэхи сери). 12.15—Баримтата фильм. 12.40 —Шэнэ hонин. (12.45 хүртэр) 15.15 — Шэнэ hонин. 15.35 —Баримтата фильмүүд. 16.10 — Москвагай комсомолой ажал хэрэгүүд. 17.00 — «Поэзи». А. С. Пушкин. 17.50 — К. Дебюсси. Прелюди.

Улаан-Үдэ. 18.30 — «Байгал» — нютагуудай hонин. 18.40 — Уласхоорондын шэнжэлэл. (буряадаар). 18.55 — «Партиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн». Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ ба продукциин өөрынь үнэ сэнгые доошолуулха талаар Тимлюйн асбоцементын зүйлнүүдэй заводой хүдэлмэри тухай. 19.25—«Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 20.00—Олон түмэн ажалшадай ленинскэ университет. 20.25 — «Живые и мертвые» —уран hайханай фильм. (2-дохи сери). 22.00 — «Время». 22.35 — Эб найрамдал ба залуушуул. 23.10 — Үдэшын аялга дуунууд. 24.00 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 00.15 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 —Баримтата фильм. 10.00 —Оперонуудhаа хоорнууд. 10.30 — Б. Васильев. Зохёолнуудайнь хуудаhануудаар. 11.20 — «Манай саад». 11.50 —Ажахы эрхилэлгын hургуули. «Бригадна подряд». 12.20 —Испан хэлэн. 12.50 —М. И. Глинкын түрэhөөр 180 жэлэй ойдо. 13.35—«50 на 50» — уран hайханай фильм. 15.00 — Шэ… 18.30 — Шатарай … 19.00 — Үхибүүдые … ха уласхоорондын үдэр… — Мультфильм.

Улаан-Үдэ. 19.45 — … холнууд. 19.55 — Та… гүүдээр. 20.25 — … АССР-эй Гостелерадио… дай инструментнүүд… рэй концерт.

Москва. 21.00 — … нойрсогты, багашуул… «Хүн ба хуули». 21.… римтата фильм. 22.0… мя». 22.35—«Звуки г… долоон серитэй ура… най фильм. 4-дэхи, … ри.

ПЯТНИЦА, ИЮНИИН 1

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Дэлхэйн арадуудай уран бэлиг» гэhэн циклhээ. 10.25 — «Живые и мертвые»—уран hайханай фильм. 2-дохи сери. 11.55 — «ВУК». Мультфильм. (Венгри). 1-дэхи сери. 12.35 — Концерт. 12.55 — Шэнэ hонин. 15.15 — Шэнэ hонин. 15.35 — Үхибүүдые хамгаалгын уласхоорондын үдэр. Баримтата фильм. 16.20 — Ород арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт. 16.40 — Ород арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт. 16.40 — Ород хэлэн. 17.15 — «Приключения Петрова и Васечкина, обыкновенные и невероятные» — үхибүүдтэ уран hайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 19.30 — Баримтата фильм. 19.45 — Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Байгал» — нютагуудай hонин. 20.10 — «Зүүн Сибирь» — киножурнал. 20.20 — «Байгал»— мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.40 — «Я хочу петь»—уран hайханай фильм. 22.00 — Время». 22.30 — Опереттын артистнуудай концерт. 23.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — Концертын үргэлжэлэл.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүд. 10.00 — СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат уран зохёолшо В. Коротичтой hурагшад уулзаха. 10.35 — Хүхюун нотонууд. 11.35 — «hанана гүш, нүхэр». 12.35 — Англи хэлэн. 13.05—«Невозможные дети» — уран hайханай фильм. 14.10 — Дуунай ба инструментальна хүгжэмэй концерт. 14.55 — Шэнэ hонин.

Улаан-Үдэ. 18.15 — «Хододоо наран байг … бүүдтэ дамжуулга. … «Экран» — теле-сур… 19.15 — «Фитиль». … Үхибүүдые хамгаалга… зорюулагдаhан дамж…

Москва. 20.00 — … хотын дуунай-инстру… хореографическа … ансамблиин концерт.

Улаан-Үдэ. 20.40 — … гоор аяншалгын альм…

Москва. 21.00 — … нойрсогты, багашуул… Концерт. 22.00 — … 22.30 — «Звуки го… уран hайханай филь… 7-дохи сери. 00.10 — … лоор Европын … Эдиршүүл.

СУББОТО, 2

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Элүүр энхэ байха гээ hаа». 10.05 — Совет дуунай концерт. 10.20 — «Спортлотогой» 22-дохи тираж. 10.30—Калугын архитектура. 11.00—Ном уншаха дуратайшуулай анхаралда. 11.45 — Ургамалай аймаг. 12.30 — Фронтын ханинарай клуб. 13.45 — «Нүхэр дуун». Бүхэсоюзна телеконкурс. Пятигорскhоо дамжуулагдаха. 14.20 — Энээниие таанад шадахат. 15.05 — «Гэр бүлэ ба hургуули». 15.35 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 15.50 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн!» 16.45 — «Нүхэдэй шарай». 17.30 — Политическэ шэнжэлэгшэ В. П. Бекетовэй хөөрөөн. 18.00 — А. С. Пушкинай туужаар «Метель» гэhэн зүжэг. 19.15— Баримтата фильм. 20.45 —Концерт. 21.20 — Циркын арена дээрэ. 22.00 — «Время». 22.30 — Концерт. 23.00 — Футболоор уласхоорондын уулзалга. Англиин ба СССР-эй суглуулагдамал командануд. Англиhаа дамжуулагдаха. 00.45 — Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Үглөөнэй гимнастика». 9.20 — «Элүүр энхэ байха гээ hаа». 9.35 — Баримтата фильмүүд. 10.20 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 10.50 — «Ажабайдалай хараа зам». 11.50—Грузиин телестудиин программа. 13.10 — В. Короленко. «Река играет». 13.50 — Баримтата фильм. 14.10 … шалагшадай клуб».

Улаан-Үдэ. 15.10 — … жэм—шинии хани». … Номой далай руу … Россин гүрэнэй бурия… ряадай hайн дурадха… hоор 325 жэлэй ойдо…

Москва. 16.10 — «… дешь небо» — … фильм. 17.15 — Мул… нүүд. 17.45 — Хүгж… оск. 18.15 — З… спортивна дамжуул… С. Прокофьев. «Ор… тюрэ». 20.15 — «… байлга». 21.00 — … нойрсогты, багашуу… Уласхоорондын … 21.30 — Спортивна … га. 22.00 — «Время»… Москвагай сценын … лигтэн, РСФСР-эй ар… тист Ю. Соломин.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. КПСС-эй обкомой гурбадахи пленум. «Партиин хараалhан зорилгонуудые бэелүүлхэ». КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляковой элидхэл. (Эхин. Түгэсхэлынь 3-дахи хуудаhанда). ТАСС-ай hүүлэй шэнэ hонин.

Хоёрдохи хуудаhанда. КПСС-эй обкомой гурбадахи пленум. «Партиин хараалhан зорилгонуудые бэелүүлхэ». КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляковой элидхэлэй түгэсхэл болон элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ.

Гурбадахи хуудаhанда. Үглөөдэр — хилын харуулшанай үдэр. «Хододоо харуулда, хододоо бэлэн» — Г. Г. Титовой статья. Хилын саанаhаа.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Нютаг нютагай hонин. Номой таг. «Уран шүлэгтэ дуратайшуулда» — Л. Гарматаровай статья. Спорт тухай hонин. Телевидениин программа.

Редактор Р. Б. ГАРМ…

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

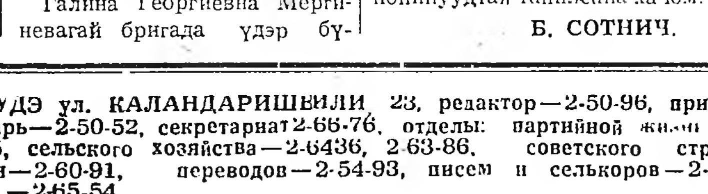
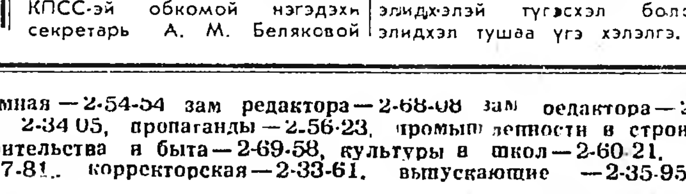
с. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54 зам редактора—2-68-08 зам редактора—2-62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни 2-34 05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-6436, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие —2-35-95 отдел объявлений —2-65-54.

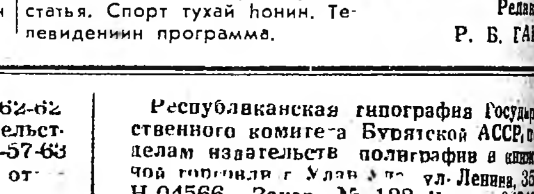
Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-04566. Заказ № 122. Индекс 04649